

NEMZETI

PREMIER

Szívem királynője – egy szerelem története

13. MITEM

Kelet és Nyugat találkozása

NÉMETH LÁSZLÓ 125

Szellemi üdvösség a magasban

MAGAZIN

26/04

2025/26-os évad

XIII/8. szám

MÁJUSI

MŰSORRAL ÉS

PROGRAM-

AJÁNLÓVAL

NYITÓKÉP

A SZÍNHÁZ EREJE

„Színészként és színházi emberként továbbra is hiszek a színház erejében. Egy olyan világban, amely egyre megosztottabbnak, kontrollálóbbnak és erőszakosabbnak tűnik, a mi feladatunk az, hogy elkerüljük a színház leértékelődését: ne csak egy kereskedelmi vállalkozás legyen, ami figyelemelterelő szórakoztatásra épül, és ne is csak a hagyományok száraz, intézményes őrzője, inkább erősítsük azt a képességét, hogy embereket, közösségeket, kultúrákat kapcsoljon össze – és mindenekelőtt, hogy kérdéseket tegyen fel arról, merre tartunk...” – fogalmazott az Oscar-díjas Willem Dafoe a 2026-os Színházi világnapra írt üzenetében (31. oldal).

„A színházban olyan közeget, olyan atmoszférát szeretnék teremteni, amelyben minden érzelmi folyamatot maguk a nézők provokálnak ki azáltal, hogy a szereplők által megélt helyzetekre reflektálva a kérdéseiket önmaguknak teszik fel, szembesülve a saját életükkel, élményeikkel, fájdalmaikkal. Így az együttérés egyúttal kiválthatja a nézők önvizsgálatát, és ez talán ráébresztheti őket olyan dolgokra, amikre korábban nem is gondoltak” – mondja a Nemzeti Színház *Szívem királynője* című premierjének rendezője, Viktor Rizsakov. (*Premierblokk a 6. oldaltól.*)

„Izraelben a színház gyakran törekenyebbnek, közvetlenebbnek hat, inkább hasonlítható egy sürgősségi osztályhoz. Az izraeli színház ereje abból fakad, hogy feloldatlan konfliktusok veszik körül, a színpad ezért olyan helyé válik, ahol a társadalom valós időben vitatkozik önmagával” – magyarázza Itay Tiran a MITEM-en látható *III. Richárd* rendezője. (*MITEM-összeállítás a 24. oldaltól.*)

A 125 éve született Németh László színdarabokat is azért írt, mert társadalmi és történelmi kérdések, dilemmák közlésének médiumaként tekintett a színházra. Nem a dráma, hanem a gondolat, nem a cselekmény, hanem az eszmei mondanivaló volt számára fontos – a világ jobbításának szándékával. (*Gróf Gáspár és Kulin Borbála írása a 42. oldaltól.*)

Várjuk Önöket a MITEM és a Nemzeti előadásaira. Addig is jó olvasást.

Jelenet a szatmárnémeti színház *III. Richárd* előadásából, amely a 13. MITEM nyitóelőadása volt. | fotó: Eöri Szabó Zsolt

6

20

28

12

6

Premier: Szívem királynője

„Mindannyiunknak vannak álmaj, vágyai, amiket szeretnénk beteljesíteni... de vajon sikerül-e elérni mindazt, amit fiatal korunkban elképzeltünk? Be tudtuk-e teljesíteni azokat az álmokat, amikben hittünk, és amikért annyi áldozatot hoztunk életünk során?”
(Viktor Rizsakov)

12

Premierportré: Polyák Anita

„Lennie kell örök szerelemnek! Akarom hinni. Ezt erősíti meg Szívem királynője története is, hiszen itt egy hatvan éve fellángolt, szó szerint a sírig tartó szerelemről van szó. Igaz, hogy ez csak fikció, de a nagyszüleim is ötvenhárom évig éltek boldog házasságban.” (Polyák Anita)

28

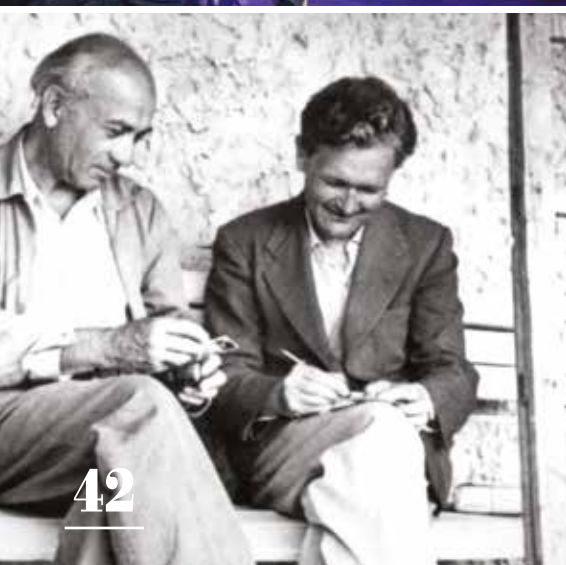
13. MITEM

„A mai Izraelben a személyes trauma és a nyilvános brutalitás ütközése mindennapi tapasztalat, és Shakespeare pontosan ezt a törésvonalat jeleníti meg. III. Richárd egy sérült családból »nő ki« egy sérült államba, és ez az út nagyon közel állt a mi valóságunkhoz.” (Itay Tiran)

42

Németh László 125

„Aki az emberiség és – még inkább – a nemzet megváltásán dolgozik, annak nem feltétlenül hálátlan szerep, hogy akár saját magát kínálja áldozatul. Közvetve vagy közvetlenül ezt tükrözi Németh László legjellemzőbb műveiben fellépő hőseinek sorsa is...” (Gróh Gáspár)

42

Címlapon:
Marxtőkéje

| fotó: Eöri Szabó Zsolt

Jegyvásárlás

Jegypénztár a Nemzeti Színházban
1095 Budapest, Bajor Gizi park 1.
telefon: +36 1 476-6868
e-mail:
jegypenztar@nemzetisinhaz.hu

Nyitvatartás:
H–V: 10–18 óra, illetve az előadások
kezdetig.

www.nemzetisinhaz.hu/jegyinformacio

PREMIER • SZÍVEM KIRÁLYNŐJE

- 7** Számvetés szerelemről, hűségéről –
Nichola McAuliffe és a Szívem királynője
- 8** Az időskor drámája – Viktor Rizsakov
- 10** Két idős ember titka – Trill Zsolt
- 11** „Fiatal lélek öreg gúnyában” – Szűcs Nelli

PREMIERPORTRÉ

- 12** Igaz mesék, megélt pillantok – Polyák Anita

MAGYAR NÉPMESE HÁZA •

VALAHA MADARAK VOLTUNK

- 18** Közösségi élményt adni – Nagy Regina

20 PREMIER GALÉRIA • MARXTÖKÉJE

NÉZŐPONTOK • MARXTÖKÉJE

- 22** Szécsi Noémi: Hol a tőke?
- 22** Harmath Artemisz: Szembesítés vagy erőszak?

13. MITEM

- 24** Színházi találkozások – Vidnyánszky Attila
- 26** Egy nép lelkére hatni – Sardar Tagirovsky
- 28** Ill. Richárd, a politikai művész – Itay Tiran

SZÍNHÁZI VILÁGNAP

- 30** Willem Dafoe: Önmagunk és a világ megértése

ELŐADÁS-AJÁNLÓ

- 32** Csíksomlyói passió | Tündöklő Jeromos | János vitéz |
A mi kis városunk | A helység kalapácsa | A király beszéde |
Az öngyilkos | Fodrásznő

ÉVFORDULÓ • NÉMETH LÁSZLÓ 125

- 42** Gróh Gáspár: Szellemi üdvösség a magasban
- 45** Kulin Borbála: Színpad vagy szószék?

49 A NEMZETI HÍREI

50 PROGRAMAJÁNLÓ

52 HAVI MŰSOR

54 FOLYÓIRAT – SZCENÁRIUM

KULTURÁLIS ÉS INNOVÁCIÓS
MINISZTERIUM

A Kőrhinta és az Egri csillagok című előadások
támogatója
a Nemzeti Kulturális Alap.

Nemzeti
Kulturális
Alap

PREMIER • SZÍVEM KIRÁLYNŐJE

Az alkotók

NICHOLA McAULIFFE

1955-ben Londonban született brit színésznő, drámaíró és rendező. Az Egyesült királyság egyik legrangosabb iskolájában – London Academy of Music and Dramatic Art – végzett. Sokoldalúságával a film, a televízió és a színház világában egyaránt ismertté vált. A szélesebb közönség elsősorban filmszerepeiből ismeri: feltűnt *A holnap markában* című James Bond-filmben, valamint *A nő kétszer* és a *Bosszúállók* című alkotásokban is. Színházi pályáján a londoni West Enden és más rangos színpadokon számos klasszikus és kortárs darabban játszott, különösen Shakespeare-szerepekben aratott sikert.

Drámaíróként is elismert, műveiben gyakran ötvözi a humort és a történelmi témákat. Legismertebb darabjai közé tartozik *A szűz királynő* (The Virgin Queen) és a *Maurice's Jubilee*, amelyet *Szívem királynője* címen mutat be a Nemzeti Színház.

McAuliffe munkásságát a műfajok közötti átjárhatóság jellemzi: színészként, íróként és rendezőként egyaránt aktív, és mindhárom területen a brit színházi élet meghatározó, egyéni hangú alkotója. | fotó: lmdb.com / Matt Austin

**„Ha túl sokáig vársz, kezdesz attól félni,
hogy nem történik meg.
És a boldogság... félelemmé változik.”**

Számvetés szerelemről, hűségről

Nichola McAuliffe és a Szívem királynője

Erzsébet a koronázására készül. Maurice kommandósként azt a feladatot kapja, hogy a Buckingham-palotában őrizze a koronaeszközöket – épp a saját születésnapján. Az egyszerű katona ezen a különös éjszakán tudásával és sármjával elvarázsolja a hamarosan II. Erzsébetként uralkodó fiatal nőt, akibe halálisan beleszeret. A fiatalok megígérik egymásnak, hogy hatvan év múlva újra találkoznak.

Maurice egész életét meghatározza ez a várákozás. Bár hűséges felesége, Helena úgy gondolja, hogy ez a történet csupán férje képzeletének szüleménye, Maurice hajthatatlanul hisz abban, hogy a királynő betartja ígéretét.

Eközben megismerjük a halálos betegségben szenvedő Maurice utolsó napjait, aki elszántan várja a hamarosan bekövetkező kilencvenedik születésnapját, és rajongva idézi fel azt a hajdani sorsdöntő találkozását. Az idős házaspár szerény körülmények között tengődik egy kis londoni külvárosi házban, és a folyton zsörtölődő, korábban ékszerészként dolgozó Maurice emlékei egy izgalmas, titokzatos múltba vezetnek vissza.

És eljön a várva várt évforduló napja. Csengetnek. Az ajtóban egy női alak áll...

A *Szívem királynője* című darab szerzője, Nicola McAuliffe szerint „minden jó történet az élet harmadik felvonásában játszódik”, és ez a megható, szellemes párbeszédéből építkező színdarab egyúttal elgondolkodtató számvetés is a szerelem és hűség mibenlétéről, az örök vágyakozás és az önfeláldozás szívszorító megéléséről. Így kap sajátos fénytörést a darabban elhangzó mondat: „kezemben tartottam az ön szívét”. A darab 2012-ben elnyerte a rangos Edinburgh Stage Awardot, és 2015-ben a moszkvai Művész Színház is bemutatta a legendás Oleg Tabakov főszereplésével.

„Lenyűgöző történet ez, amelynek során gyógyulást nyernek az emberi szívek. A szerelem az, amire igazán vágyunk! Talán nem a szerelem a legnagyobb dolog, amit megélhetünk ebben az átkozott világban!” – mondja Viktor Rizsakov. A neves orosz színházi alkotó a 2009 óta máig sikerrel játszott *Fodrásznő* rendezője sziporkázó humorú, ugyanakkor szívhez szólóan érzelmes előadást ígér a közönségnek.

Szűcs Nelli, Polyák Anita, Trill Zsolt, Viktor Rizsakov

Az időskor drámája

Viktor Rizsakov rendező

Lehetséges-e megszeretni ezt a világot, ha ennek a világnak nincsenek válaszai az én kérdéseimre? – teszi fel a kérdést Viktor Rizsakov orosz rendező a Szívem királynője című előadás szereplőivel együtt. Erről és a két főszereplőhöz fűződő több évtizedes kapcsolatáról kérdeztük a próbafolyamat során.

Maurice, az ékszerész 90. születésnapjára készül. Az alkalom azonban különleges: egy hatvan évvel azelőtt történt találkozás és egy pillanatra fellángolt szerelem évfordulója ez. De vajon eljön-e a titokzatos nő, aki nem más, mint II. Erzsébet. Miként viszonyul ehhez a feleség? Valóban megtörtént, amire Maurice egy életen át emlékezett? Mi fogta meg leginkább az angol színész-író, Nichola McAuliffe történetében?

– Leginkább ez a mindannyiunkat összekötő, közös történet – hiszen az előadásunk nem csupán egy idős házaspár életének végkifejletét mutatja meg, hanem részben rólunk, színházi emberekről is szól. Arról, hogy mindannyiunknak vannak álmai, vágyai, amiket szeretnénk beteljesíteni... de vajon sikerül-e elérni mindazt, amit fiatal korunkban elképzeltünk? Be tudtuk-e teljesíteni azokat az álmokat, amikben hittünk, és amikért annyi áldozatot hoztunk életünk során?

Hogyan látja: a darab inkább erkölcsi kérdéseket vet fel, vagy pszichológiai folyamatokat vizsgál?

– Úgy gondolom, hogy az ember pszichológiájának tanulmányozása elképzelhetetlen anélkül, hogy önmagunknak ne tegyünk fel alapvető morális kérdéseket. A lelki élet és az erkölcsi problémák összefüggései meghatározóak a végső, lényegi kérdések szempontjából. Ez a darab az ember és a halál viszonyát vizsgálja mélyebben, és többek között azt is, hogy mindez hogyan hat ki a családi életünkre. Az ember egyszerre magányos és társas lény, és ahogy a halálhoz közeledik – hiszen itt a főszereplő, Maurice a 90. születésnapjára készül – rendkívül élesen vetődik fel az a dilemma, hogy vajon életünk során mindent megtett-e a hozzá közel állókért, vagy fontosabbak voltak a saját vágyai, illúziói?

Mennyire tekinti ezt a darabot kortárs társadalmi látéletnek?

– Minden dráma – bármely korban is született –, amely a családi viszonyok témáját taglalja, jól mutatja a társadalom állapotát – így tehát mindig is „kortárs” társadalmi látéletnek tekinthető. Nyilván az is fontos, hogy az adott darab vagy elő-

dás milyen mélységben mutatja meg egy család viszonyrendszerét és társadalmi beágyazottságát. Ebből a szempontból az emberi sors, az emberi élet valós megmutatása mindig is egyfajta „látélet” vagy „lét-lelet”, amelyben megnyilvánul a tágabb lét is, hiszen az ember nem létezhet a társadalmon kívül.

Volt-e olyan értelmezési irány, amit tudatosan el akart kerülni?

– Nem akartam kerülni semmilyen értelmezési irányt, mivel az a meggyőződésem, hogy bármit, ami az ember természetére vonatkozik, nem szabad korlátozni vagy cenzúrázni. Az emberi élet rendkívül összetett jelenség, amit nem lehet egyoldalúan megközelíteni – akkor kapunk teljes képet, ha minél több oldalról pillantunk rá, és nem zárunk ki semmilyen lehetséges szempontot. A mi előadásunk szereplői is gyarló, szinte nevetséges emberek, mégis együtt tudunk velük érezni, mert minden hibájuk ellenére nagyon szerethetőek.

Hogyan dolgozott együtt a színészekkel az érzelmileg szélsőséges jelenetek kialakításakor?

– A munka során mindig nagy nehézségekkel kell megküzdenem, főleg magam miatt, mivel igencsak igénybe vesznek az érzelmileg szélsőséges, lélekig ható jelenetek. Ilyenkor fokozott figyelemmel, együttérzéssel és érzékenységgel kell dolgoznom, mert nemcsak a saját, de a színészek érzelmi állapota iránt is felelősséggel tartozom. Én azt szeretem, ha a próbák derűs alkotói atmoszférában zajlanak, még ha a legdrámaibb jeleneteket is vesszük.

Milyen arányban hagyott teret a színészi improvizációnak vagy személyes értelmezésnek?

– Arra törekedtem, hogy a színészeket semmiben se korlátozzam, hogy szabad teret hagyjak az ötleteik és javaslataik kipróbálásához. Nagyon sokat improvizáltak, játszottak, keresgéltek, és a legérdekesebb megoldásokat beépítettük az előadásba. Nyitott voltam tehát minden interpretációra, de emellett, persze, elmondtam a saját véleményemet is, és igyekeztem arra terelni őket, hogy a kísérletezések egy teljes és egységes összképpé álljanak össze.

Két régi színészbaráttal dolgozik ebben a darabban: Szűcs Nelli és Trill Zsolt. 2009-ben a debreceni Csokonai Színházban mutatta be kettejük főszereplésével a *Fodrásznő* című előadást, amelyért azóta is töretlenül rajong a magyar közönség. Később is több sikeres színpadi produkcióban dolgoztak együtt. Milyen érzés újra találkozni velük?

– Nellivel és Zsolttal húszéves szakmai és emberi barátság köt össze, 2006 óta számos izgalmas előadást hoztunk létre közösen. Ilyen volt a Debrecenben Osztrovszkij drámája nyomán színpadra állított *Vibar.Opus.posth* című darab, amelynek során megérettük, hogy bennünk valami nagyon hasonló színházi szenvedély él, és ez elindított minket egy közös alkotói úton.

Aztán jött a *Fodrásznő*, amely 2009-ben a legjelentősebb magyar fesztiválon (*Pécsi Országos Színházi Találkozó – a szerk.*) elnyerte a legjobb előadás díját, és azóta több mint 150-szer játszották magyar és külföldi közönség előtt, és ma is látható a Nemzeti Színházban. De fontos előadásnak tartom az *Illúziókat* is, amit közösen készítettünk még szintén Debrecenben. Később már a budapesti Nemzeti Színházban dolgoztunk néhány emlékeztető és sikeres előadáson – *Éjjeli menedékhely, Rézszegek, Álomgyár*, amelyek érzésem szerint még jobban elmélyítették az alkotói együttműködésünket. Nagyon sok pozitív érzést őrzök velük kapcsolatban – még ha nem is volt mindig könnyű velük dolgozni –, mindig boldogok voltunk, ha valami jó eredményt, vagy akár sikert tudtunk elérni. Szerintem ez nem véletlen, összeköt minket a színház, mint ünnep közös megélése... és ez óriási dolog.

A színházban a „közös megélésnek” részesei a nézők is. Az érzéseiket, a szereplők iránti együttérzésüket inkább irányítani vagy provokálni szeretné ebben az előadásban?

– Olyan közeget, olyan atmoszférát szeretnék teremteni, amelyben minden érzelmi folyamatot maguk a nézők „provokálnak” ki azzal, hogy a szereplők által megélt helyzetekre reflektálva a kérdéseiket önmaguknak teszik fel, szembesülve a saját életükkel, élményeikkel, fájdalmaikkal. Így az együttérzés egyúttal kiválthatja a nézők önvizsgálatát, és ez talán ráébresztheti őket olyan dolgokra, amikre korábban nem is gondoltak.

Mi az a kérdés, amit a néző magával visz az előadás után?

Lehetséges-e megszeretni ezt a világot, ha ennek a világnak nincsenek válaszai az én kérdéseimre?

KOZMA ANDRÁS

Nichola McAuliffe

Szívem királynője

Az eredeti művet (Nichola McAuliffe: Maurice jubileuma) fordította: Kozma András

Maurice – TRILL ZSOLT | Helena – SZŰCS NELLI | Katy – POLYÁK ANITA, valamint: Trill Helga e. h., Kollár Bálint e. h.

Díszlet: Csíki Csaba // Jelmez: Cs. Kiss Zsuzsanna // Videótervező: Vlagyimir Guszev // Zeneszerző, sound designer: Rogyion Averjanov // Dramaturg: Kozma András // Ügyelő: Csaszvan András // Súlygó: Kónya Gabriella // Rendezőasszisztens: Vida Gábor

Rendező: VIKTOR RIZSAKOV

PREMIER: április 24.

További előadások:

április 25. – 19 óra | április 26. – 15 óra | május 5., 6., 29. – 19 óra
Kaszás Attila Terem

Két idős ember titka

Trill Zsolt – Maurice

A 90. születésnapjára készülő Maurice olyan ember, aki a másvilág kapujában még visszanéz – mondja Trill Zsolt színművész, aki szerint a *Szívem királynője* éppen azért érdekes, mert örök kérdésekről – szerelemről, hűségről, házasságról – szól.

Milyen tapasztalat a feleségével, Szűcs Nellivel idős házaspárt alakítani a színpadon?

– Már önmagában az nagy tanítás, hogy egy idős házaspárt szemlélhetünk ebben a darabban, hiszen egy egész életen át tartani valaki mellett, figyelni rá, alázatot mutat. Ugyanakkor ez is csak egy színházi szerep. Érdekes, hogy a *Szívem királynője* próbáiról, a színészi útkeresésről kevesebbet beszélgetünk ott-hon, mint más szerepeink esetében. Külön-külön természetesen nyilván sokat gondolkozunk a ránk bízott karaktereken, de elsősorban a próbateremben találkoznak a szerepeink. Sok kísérletezésnek és Viktor Rizsakovnak hála: szabad próbálkozások vezetnek majd el bennünket ahhoz, hogy megtaláljuk a két idős ember titkát.

Miben rejlik a pár férfitagjának, Maurice-nak a titka?

– Maurice a 90. születésnapjára készül – talán azért él még egyáltalán, mert valamit még meg kell élnie. Egy ékszerész, aki művészetként tekint e hivatásra. Ha ezt a két személyiségvonást végiggondoljuk, rájövünk, hogy Maurice valamit még meg akar alkotni. Valamit, amire egész életén át készült. Ebben a kifürkészhetetlen szándékban rejlik Maurice titka, és ez a fajta sejtelmesség jelenik meg sok idős ember arcán. Valaminek a kapujában vannak, amitől az egész arckifejezésük más. Inkább hasonlít a gyermekekéhez, akik nemrég érkeztek ebbe világba. Az idősek már átnéznek a másik kapun, ahová mindannyian készülünk.

A szerző, Nichola McAuliffe Budapestre érkezik a premierre, ami a Madách Nemzetközi Színházi Találkozón (MITEM) lesz. Mit kérdezne tőle?

– Ez mindenképpen izgalmas helyzet lesz, elsősorban azért, mert kíváncsi vagyok, mit szól majd a mi értelmezésünkhöz. Ha élő szerző szövegével dolgozunk, az mindig különleges. A *Szívem királynőjében* az író olyan témákat dolgoz fel, amelyek minden hosszú házasságban megjelennek: szerelem, vágyakozás, hűség. A szereplőkön érezni, hogy a szerző a saját környezetéből merített, amikor megírta őket. Szóval adja magát a kérdés: ahogyan bennünket inspirál az ő darabja, őt mi készítette az írásra?

Meglepődik majd az író a bemutatón?

– Bízom benne, hogy olyan rétegeket is felfejtünk a szövegében, amire talán még ő sem gondolt az íráskor. Izgalmas munkafolyamatban vagyunk. Hála Viktor Rizsakov rendkívüli rendezői hozzáállásának! Mi, színészek nagyon értékeljük ezt. Komoly kísértés napjaink színházi életében, hogy a színészeket nem állítják új helyzet elé, nem sarkallják ismeretlen gesztusok megtalálása felé, vagyis igazi átalakulásra a rendezők. Könnyű így ellustulni, ha folyton ugyanazt várják el a színésztől. Viktor Rizsakov esetében ez mindenképpen másképp van. Ő azzal kezdi a próbafolyamatokat: lépünk megint egyet előre! Remélem, sikerülni fog.

LUKÁCSY GYÖRGY

„Fiatallélek öreggúnyában”

Szűcs Nelli – Helena

Az idős Helena odaadóan ápolja halálos beteg férjét, aki a múltban élve folyton egy hatvan évvel ezelőtti szerelemről beszél neki. De kiről vesz mintát az alakításhoz Szűcs Nelli színésznő, és milyen a férjével idős házaspárt játszani?

Ismeretségük Viktor Rizsakov rendezővel még Debrecenbe nyúlik vissza: a máig élő, 2009-es *Fodrásznő* című előadásért a X. POSZT Fesztiválon ön kapta a legjobb női alakítás díját a címszerepért...

– Magát az előadást pedig a legjobbnak választották, mi pedig nagy örömmel játszuk a mai napig. Számtalan anyaországi és határon túli helyen játszottuk, de előadhattuk Jaroszlavban, Kijevben, Minszkben, sőt Algériában is. De nem ez volt az első munkánk Viktor Rizsakovval. Amikor annak idején megérkezett Debrecenbe, kezdetben nem velünk akart dolgozni, mert fiatalabb szereplőket keresett, de Kozma András dramaturg tanácsára megnézték minket a színpadon a beregszászi színház *A Pityu bácsi fia* című Háy János-darabban, és ott kezdődött ez a két évtizedes alkotói együttműködés. Osztrovszkij *Viharjával* indult, aztán jöttek az Ivan Viripajev író művei alapján készült előadások: az *Illúziók*, a *Részegek*, az *Álomgyár*. Mindegyiket szeretttük játszani.

Miért kivételes ez a színész-rendező kapcsolat?

– Ez nagyon egyszerű: Viktor Rizsakov kíváncsi a színészre. „Mutasd meg, hogyan csinálod!” – ez az alapállása. Ahogy megszoktuk Vidnyánszky Attilától annak idején: az előadás közös gondolkodásból és elemzésből születik. Manapság nagyon ritka ez a rendezői felfogás. Rizsakov hagyja, hogy ne csak ő hasson a színészre, hanem a színész is inspirálja őt. De nehéz róla így beszélni, hiszen idővel a munkakapcsolat mellett, pontosabban éppen ezért, barátság alakult ki közöttünk.

Annak idején fiatalabbakat keresett, most pedig a férjével, Trill Zsolttal harminc évvel idősebb házaspárt alakítanak...

– Nagyon szép feladat! Azért is szeretek villamoson utazni és bámészkodni, hogy megfigyeljem az idős embereket, sokat tanulok tőlük. Vagy ahogyan a szomszéd néivel beszélgetek... A test megöregszik, de a lélek nem. Mintha a lélek cipelne egy öreg gúnyát. Helena szerepének keresésekor ezeket a hétköznapi megfigyeléseimet építtem bele.

LUKÁCSY GYÖRGY

| a premier-összeállítás képeit készítette: Eöri Szabó Zsolt

PREMIERPORTRÉ • POLYÁK ANITA

„Lennie kell örök szerelemnek! Akarom hinni. Ezt erősíti meg ez a történet is, hiszen itt egy hatvan éve fellángolt, szó szerint a sírig tartó szerelemről van szó. Igaz, hogy ez csak fikció, de a nagyszüleim is ötvenhárom évig éltek boldog házasságban – hűségesek voltak egymáshoz, megtartották egymásnak tett ígéretüket.

Igaz mesék, megélt pillantok

Polyák Anita útkereséséről, a magyar irodalom megismeréséről, saját versekről és egy meg nem álmodott szerepről

Gyermekkorában nem gondolt arra, hogy színész lesz. Pályakezdő színészként viszont már tudja, erre készült akkor is, amikor olvasott, mesét mondott vagy verset írt. Polyák Anita úgy érzi, megtalálta a saját útját. De az váratlanul érte, hogy ápolónő lesz egy menthetetlen beteg mellett Nichola McAuliffe Szívem királynője című darabjában.

– Először kicsit tényleg megriadtam Katy szerepétől. Nem ez volt a szerepálmom, már csak azért sem lehetett, mert nem tudtam, hogy ez létezik. Korábban nem hallottam sem a szerzőről, sem erről a darabról, még nem játszották egyetlen magyar színházban sem. Ráadásul a színpadon kívül, a civil életben sem biztos, hogy ez lenne a fiatal lányok álma. Ez a Katy olyan betegekről gondoskodik, akiknek már semmi esélyük a gyógyulásra. Akkor kezdett el igazán foglalkoztatni ennek a lánynak a története, amikor kiderült, hogy Nichola McAuliffe magának írta ezt a szerepet, az ősbemutatón ő volt Katy.

A szövegből nem sokat tudunk meg erről az ápolónőről. Vérvomást mér, gyógyszert adagol, vizeletmintát vesz...

– A szerzői utasításban benne van, hogy Katy nem túl feltűnő jelenség, a kora sem számít, a ruhája is jellegtelen. Annyi derül ki róla, hogy az apjával él. Az anyjáról nem mond semmit. Azt sem tudjuk meg, hogy kitől kapta a gyűrűt, amit visel. Többféle lehetséges magyarázatot találtam arra, hogy miért választotta ezt a hivatást, és miért tudta ilyen szépen gondozni nemcsak a betegeket, hanem a családjukat is. Talán úgy tekin-

Kurázi mama – Yvette szerepében

tett mindenkire, mintha az apja lenne. Az biztos, hogy érték sérülések az életben. Szabad kezet kaptam a rendezőtől arra, hogy kitaláljam magamnak Katy történetét. Ezzel próbálok azonosulni – persze csak szavak nélkül –, amikor a színpadon végzem az ápolónő munkáját. Nekem van ebben a szerepben némi misztikusság is, mert az én felfogásom szerint a földi élet végén a Teremtő felé vezet az út. Katy a halál angyala – ahogy a darabbeli Maurice mondja –, aki leginkább a boldog halál lehetőségét szolgálja.

Nem érezte úgy, hogy fiatal még ehhez a szerephez?

– Sokan azt hiszik, hogy csak az idős emberek, a gyógyíthatatlan betegek gondolnak a halálra. Engem akkor érintett meg először ennek a borzalma, mikor meghalt egy 18 éves barátunk. Végzetes baleset történt. A másik ilyen megrázó élmény volt a nagymamám halála. Nekem ő nagyon sokat jelentett. Neki köszönhetem a legtöbb verset, mesét és leginkább a hitemet. Megtanított imádkozni, hálásnak lenni mindenért. Vele jártam vasárnaponként templomba, és mindig tudta az odaillő üzenetet, a bibliai példázatot a váratlan élethelyzetekre, az elkeseredéseimre. Életének utolsó időszakában már ágyban fekvő beteg volt. Édesanyám nagy szeretettel ápolta. Az ő példájából is tudok meríteni, amikor Katy szerepét igyekszem megformálni. A kaposvári egyetemen tanultam, amikor már tudtuk, a nagymamám gyógyíthatatlan beteg. Ha tehettem, igyekeztem haza, hogy még vele lehessenek. Azon a hétvégén is mentem volna, de hirtelen jött az üzenet: ha el akarok tőle köszönni, azonnal induljak. Semmi sem tarthatott vissza. Szegény mama akkor már nem beszélt, napok óta nem evett, nem ivott... Mozdulatlanul feküdt az ágyban. Megfogtam a kezét,

beszéltem hozzá, szerettem volna, ha megismer, ha mond valamit nekem. Azt ismételttem, hogy az unokája vagyok, Anita. Aztán megjegyeztem, nem hiszem, hogy nem ismer meg, mert nagyon szeretett. Erre váratlanul nemet intett. Aztán alig hallhatóan annyit mondott: imádlak. Majd megkérdezte, hogy csütörtök van? Akkor kellett volna hazaérnem. Pontosan tudta, mi történik körülötte. Megvárt engem...

A boldogság az, amikor van mire várni – legalábbis ezt mondja Katie a darabban...

– Igen, de ő az apjára hivatkozva mondja ezt. Talán csak a beteg, a kilencven éves Maurice várakozása miatt jutott eszébe. Ezzel is vigasztalni akarta. De egyáltalán nem biztos, hogy neki is ez jelentette volna a boldogságot.

Az emlegetett Maurice ékszerész. Azt tudjuk róla, hogy hatvan évvel ezelőtt a koronaékszerek egyik őrzőjeként megismerkedett a leendő II. Erzsébettel és egymásba szerettek, majd eltelt hatvan év várakozással... Maurice – vagy inkább maga a szerző – óvakodna a közhelyektől, de a darab kapcsán felvetődik a kérdés: az lenne a boldogság, amikor van mire várnunk?!

– Fontosak a célok, ha van mire várnunk, de ha az ember mindig csak vár valamire, elmulasztja azokat a pillanatokat, amikor tényleg boldog lehetne. Később persze eszébe juthatnak ezek az esetek, de már csak fájó emlékek, elmulasztott lehetőségek.

A másik nagy kérdés, amit ezzel a darabjával a szerző felvet: létezik az örök szerelem?

POLYÁK ANITA

Fehérgyarmaton született 2000-ben. Gyermekkorát a kárpátaljai Nagyborzsován töltötte. 2018-ban kapta meg az óvodapedagógusi oklevelet a beregszászi II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán. 2018-tól két évig Budapesten a Gőr Nagy Mária Színitanoda

növendéke volt, majd szinkronszínész, valamint vőfély- és ceremóniamester-képzést is szerzett. 2020-ban kezdte meg színművész szakos tanulmányait a Kaposvári Egyetemen Vidnyánszky Attila osztályában. Gyakorlati évét a Nemzeti Színházban, illetve a beregszászi társulatban (hivatalos nevén a Kárpátalja Megyei Magyar Drámai Színházban) töltötte, amelynek 2023-ban társulati tagja lett. 2024-ben elnyerte a Magyar Színházak 36. Kisvárdai Fesztiválján a *Háztűznéző* című darabban nyújtott alakításáért a legígéretesebb fiatal tehetségnek járó Teplánszky Katalin-díjat. 2025-től a Nemzeti Színház társulatának tagja.

A 2025/26-os évadban a *Szívem királynője* mellett a *Csongor és Tünde*, a *Revizor Pezizop*, *Az öngyilkos*, *A helység kalapácsa*, az *Esthajnal*, az *Olasz szalma-
kalap*, a *Tóték*, a *Halász Józsi és a Tizenkét varjú* című előadásokban szerepel a Nemzetiben.

– Lennie kell örök szerelemnek! Akarom hinni. Ezt erősíti meg ez a történet is, hiszen itt egy hatvan éve fellángolt, szó szerinti a sírig tartó szerelemről van szó. Erre persze lehet azt mondani, hogy ez csak fikció, de a nagyszüleim is ötvenhárom évig éltek boldog házasságban. Biztos nekik is voltak nehézségeik, ők sem mindig és mindenben értettek egyet, mégis hűségesek voltak egymáshoz, megtartották egymásnak tett ígéretüket.

Az élet nagy kérdésein túl van ebben a darabban egy duplaszavár is, „játék a játékban”. Erről a nagy átalakulásról kellene most úgy beszélnünk, hogy ne lőjük le a poént...

– Ez a lehetséges szerepjáték vagy kegyes hazugság is azt szolgálja, hogy teljesüljön a beteg álma. Erre azért mer vállalkozni Katy, mert korábban dolgozott egy színjátszó stúdióban. Igaz, csak technikai feladatot kapott, leginkább kellékes volt, de érdekelt a színjátszás.

Nem ez az első alkalom, amikor színészként szerepet vált, átalakul a színpadon...

– A *King Lear Show*, a Shakespeare-dráma, a Lear király felhasználásával készült előadásban még egyetemi hallgatóként én lehettem Cordelia, Lear legkisebb leánya és a nyúl is.

King Lear lányai: Söptei Andrea, Tóth Augusztza, Polyák Anita

A Szívemnek gyöngyháza esetében pedig a János vitéz összes szerepét eljátssza. Hogy jutott eszébe egyedül színre vinni, monodrámává alakítani ezt a hatalmas elbeszélő költeményt?

– Nem egyedül csináltam, Vidnyánszky tanár úrtól minden segítséget megkaptam. Ő volt az osztályfőnökünk. Itt a Nemzeti Színházban először csak vendégként kisebb szerepeket kaptunk a *János vitéz*-előadásban. Ennek rövidített változata volt a *János vitéz junior*, ezt még az osztálytársaimmal, a színművész szakos hallgatókkal mutattuk be, majd bekerültünk vele a Déryné Programba is. Akkor ajánlotta fel Vidnyánszky tanár úr, ha valaki ezt egyedül megtanulja, akkor ő rendezőként minden segítséget megad a lehetséges bemutatóhoz. Először nem mertem volna belevágni. De miután 2024-ben a kisvárdai színházi találkozón a *Háztűznéző* sikere után nekem ítélték az ígéretes fiatal tehetséget elismerő Teplánszky-díjat, jutalmul kaptam egy bemutatkozási lehetőséget a Bajor Gizi Színészmúzeumban. Ehhez kellett egy önálló est. Ezután megtanultam az elbeszélő költeményt, és megszületett a *Szívemnek gyöngyháza* című monodrámám. Így lettem Iluska, Kukorica Jancsi, János vitéz, boszorkány, zsvány, francia király és királylány...

A színlapokon ugyan nem szerepel, de így lett Petőfi szerzőtársa is!

– Az egész történetet Iluska szemszögéből mesélem el. Ezért volt szükség kisebb kiegészítésekre, áthidalásokra.

Nem ez volt az első alkalom, hogy költőként is megmutatkozt. Arra még nem gondolt, hogy drámát is írhatna, ahogy a Szívem királynője szerzője, aki elsősorban színészként ismert?

Háztűznéző

– Korábban leginkább verseket, novellákat, meséket írtam. Most is azonnal lejegyzem, ha hallok valahol – akár a villamoson beszélgetőktől – valami érdekes történetet. Írtam verset anyák napjára, egyházi ünnepekre, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátjai Magyar Főiskola – ma már egyetem – diplomaátadó ünnepségére. A Kárpáti Igaz Szóban is jelent meg versem. Már nem emlékszem, mikor történt, de valami pályázatra beküldtem már egy drámámat is. Sikertelenül. Viszont az első mesemondó versenyen, amikor még óvodapedagógus-hallgató voltam, a saját mesémmel második helyezett lettem.

Megírta a saját álmait?

– Nem, nem. Az inkább igaz mese volt. Az alapja egy régi történet a verembe esett hegedűsről és a farkasokról. Ezt még a szüleimtől, nagyszüleimtől hallottam otthon, Nagyborzsován. Nagy meglepetés volt, mert alig volt időm a felkészülésre. Akit korábban beneveztek erre a versenyre, megbetegedett. Így engem küldtek helyette. Gyorsan kellett volna megtanulnom valamit, de fogalmam sem volt, mit választhatnék. Ekkor jött a saját mese ötlete, a saját szavaimmal elmondható történet. Szabadon szárnyalhatott a fantáziám.

Szereti a rögtönzéseket?

– Nagyon! Ehhez remek lehetőséget adott a Gogol-komédia, a *Háztűznéző* is, mert bevontuk a közönséget az előadásba. A nézők kérdésétől, megjegyzésétől függött a színpadi reakció. Éppen Kisvárdán, a színházi találkozón történt, hogy az előadás után valaki megkérdezte: a beépített emberünk ült a nézőtérben? Nem akarta elhinni, hogy spontán módon reagáltam a váratlan megjegyzésre.

A *Szívem királynője* is tele van szellemes megjegyzéssel, jó poénnal, szóviccekkel. Megkönnyíti a helyzetét, hogy a másik két szereplő, Szűcs Nelli és Trill Zsolt is régi „játóstársa”. Már Beregszászról ismeri őket?

– Mikor én a beregszászi színházba kezdtem járni, akkor ők már a budapesti Nemzeti Színház társulatának tagjai voltak. Ennek ellenére Beregszászhoz kötődik az első közös munkánk. Az ottani társulat 2004-ben mutatta be először a *Tótek* című Örkény-drámát. Egy közel húsz éve nagy sikerrel játszott előadásban kellett átvennem – akkor még egyetemistaként – Ágika szerepét. Nagyon örültem. Nagyon féltem. Nagyon készültem rá. Lement az első felvonás. A szünetben odajött hozzám Trill Zsolt, aki az őrnagyot játssza, és azt mondta, gratulál, és miattam lesz emlékezetes, ha megbukik ez az előadás... Akkor még nem ismertem a humorát, nem tudtam, hogy csak ugratni akar. Olyan sírógörcsőt kaptam, hogy veszélybe került a folytatás. Később persze jót nevetünk ezen, ma már értjük egymást, ha úgy adódik, igyekszem leütni a poénjait. Ebben a *Tótek*-előadásban játszottam először Szűcs Nellivel is. Ekkor lett az én színpadi anyám. Azóta is érzem a figyelmüket, gondoskodó szeretetüket. A *Szívem királynője* az első olyan bemutatónk, amikor így hárman együtt játszhatunk. Már csak ezért is kedves nekem ez a lehetőség.

A rendezővel, Viktor Rizsakovval most találkozott először. Nem zavarta a nyelvi különbség?

– Nem ez az első alkalom, hogy a rendezővel különbözik az anyanyelvünk. Olyan világhírű szakemberekkel dolgozhatam már együtt, mint a görög Theodorosz Terzopulosz, aki a *Kurácsi mama és gyermekei* című előadást rendezte itt, és én akkor még egyetemi hallgatóként megkaptam Yvett szerepét. Utána jött az orosz Valerij Fokin rendezővel a *King Lear Show*. Egyébként Fokin szeretett volna magával vinni Szentpétervárra a színházába. Majd a bolgár Diana Dobрева irányításával következett a *Salome*, az előző évad végén pedig a világhírű Silviu Purcărete rendezővel az *Olasz szalmakalap*. Most Viktor Rizsakovval sincsenek megértési nehézségeink. Az orosz és az ukrán nyelv között nagyon sok a hasonlóság. Mivel én ukrán iskolába jártam, nekem ez nem gond. De ha szükséges, segít a tolmácsolásban Kozma András tanár úr, aki mint műfordító és dramaturg is jegyzi ezt az előadást.

Tóték – Tóth László, Szsűcs Nelli, Polyák Anita, Trill Zsolt

Ha már szóba került az ukrán iskola, csak megkérdezem, szó esett ott a magyar irodalomról? Tanultak Petőfiről?

– Sajnos, nem. De otthon voltak magyar könyveink. Nagyon szerettem olvasni a Petőfi-verseket, Arany János költeményeit, vagy a 20. századi szerzők közül egyik kedvencem volt Oravecz Imre is. Igaz, amikor a színművészetire készültem, és megkaptam a kötelező irodalom jegyzékét, nagyon megijedtem, mert a harminc könyv közül alig ismertem valamit. Igyekeztem bepótolni, amit csak tudtam.

Ha magyar színésznek készült, miért járt ukrán iskolába?

– Amikor a nagymuzsalyi iskola ukrán osztályába kezdtem járni, még nem tudtam, mit is akarok majd csinálni. Az első három osztályt még otthon, a nagyborzsovai magyar iskolában végeztem, aztán következett az ukrán iskola. Nem ment könnyen az iskolaváltás. Otthon senki sem tudott segíteni, legalább két évbe telt, amíg sikerült megtanulnom az ukrán nyelvet. Akkor még eszembe sem jutott a színészet. Érettségi után viszont már magyar iskolába jelentkeztem, az óvodapedagógus szakot választottam.

Volt olyan beregszászi előadás, amely miatt elkezdte foglalkoztatni a színészi pálya gondolata?

– Nem tudnék most olyan előadást mondani, ami miatt megszületett ez a döntés. De visszatekintve az útkeresésemre már látom, nagyon sok minden azt segítette, hogy a színészet felé induljak tovább. A főiskolán jöttek a mesemondóversenyek, majd tagja lettem annak a színjátszó csoportnak, amit Gál Natália, a beregszászi társulat művésze vezetett. Ennek ha-

tására jelentkeztem Budapestre Gőr Nagy Mária Színitanodájába. Akkor már úgy gondoltam, ha megszerzem a szükséges végzettséget, jelentkezem a beregszászi színházba. De megszünt a tanoda, így nem tudtam befejezni a hároméves képzést. Közben elkezdtem egy szinkronszínészkurzust és megszereztem a vőfély- és ceremóniamester-végzettséget is. Aztán csak megpróbáltam a színművész szakot...

Sikerült a felvételi. Innentől kezdve nem lehettek kétségei: megtalálta az útját...

– Azért nem ment minden simán. Már zajlottak a kaposvári felvételi vizsgák, amikor még mindig volt bennem bizonytalanság. Úgy gondoltam, nagyon messze kerülök az otthonomtól, a családomtól. A második forduló után sírva hagytam ott az egészet, de aztán utánam telefonáltak. Kerestek, hol vagyok. Vártak. Végül csak sikerült a felvételem, megkezdtem az egyetemi tanulmányokat, és másodév után tagja lettem a beregszászi társulatnak is. A gyakorlati évet már itt töltöttem a Nemzetiben. Több szerepet is eljátszhattam. Ezek részben átvételek voltak, de újakat is kaptam. Így lettem tagja a 2025/2026-os évadtól a Nemzeti Színház társulatának is. Vannak közös produkcióink a beregszásziakkal, ilyen volt például legutóbb a *Rézvizor Pevizor* ifj. Vidnyánszky Attila rendezésében, és a 2023-ban bemutatott *Háztűznéző* is. Nekem különösen kedves, hogy a *Szívemnek gyöngyháza*-előadásomat bemutathattam otthon, a beregszászi közönségnek.

FILIP GABRIELLA

| fotó: Eöri Szabó Zsolt

Közösségi élményt adni

Egy roma ember életútjának meséje

Személyes küldetésemnek érzem, hogy etnikumtól függetlenül minden gyermek megismerje a velünk egy országban élő népcsoportok – így a romák – kultúráját és történeteit – mondja Nagy Regina, a cigány népmesékre épülő Valaha madarak voltunk előadás rendezője.

Miért a cigány mesékre esett a választása? Mi fogta meg ezekben?

– Egészen kiskorom óta érdekelnek a különböző etnikumok népmeséi. Amikor egyetemi feladatként népmese-konceptciók fejlesztésével kezdtünk foglalkozni, több tervezet után is azt éreztem, hogy hiányzik a személyes kapcsolódásom az általam választott történetekhez. Ekkor jutott eszembe, hogy mindig is szerettem volna mélyebben foglalkozni a roma kultúrával. Vidékről származom, ahol a cigányság nagy arányban él, és már gyerekként is zavart, hogy az oktatásnak nem része a roma kulturális örökség megismerése. Ez motivált arra, hogy elkezdjem kutatni a történeteiket és hagyományaikat. Lenyűgöző, misztikus világ tárult fel előttem, gazdag

szimbolikával. Személyes küldetésemnek érzem, hogy etnikumtól függetlenül minden gyermek megismerje a velünk egy országban élő népcsoportok kultúráját és történeteit. Hiszek abban, hogy az elfogadás alapjait már egészen fiatal korban el kell kezdeni építeni, és ebben a meséknek különösen fontos szerepük van.

Hogyan érdemes a mai gyerekeknek mesélni? Mivel lehet őket megfogni – a téma, a megjelenítés módja?

– Impulzív világban élünk, és azt gondolom, hogy ez a nálamnál is fiatalabb generációra még nagyobb hatással van. Emiatt a gyerekek gyorsan és sokféle információt képesek befogadni, ezért nagyon fontos, hogy ne nézzük őket tudatlannak – nem azok, érzékenyek, nyitottak, és

A népmeséken keresztül szeretnénk beavatni a 4–8 év közötti korosztályt a színház világába. Ezzel a céllal indult a Magyar Népmese Háza sorozat, amelyben frissen végzett vagy éppen diploma előtt álló rendezők, tervezők, dramaturgok dolgoznak még egyetemre járó vagy már a Nemzeti társulatában játszó fiatal színészekkel. A Halász Józsi és a Tizenkét varjú után itt az új mese: **Valaha madarak voltunk.**

könnyen átlátnak az üres magyarzatokon. A zene és a humor segítségével a történet élményszerűvé válik, és sokkal könnyebben meg tudjuk szólítani a célközönséget. Emellett érdemes úgy mesélni, hogy teret hagyunk a képzeletüknek, és bevonjuk őket a történetbe, így a mese nem csak hallgatott, hanem átél élménnyé válik.

Melyek azok a kulcstémák, amelyeket át szeretne adni?

– A darab a határtalan emberi összetartozásról, a szabadság érzéséről, valamint az Isten és az ember kapcsolatáról szól. Fontos motívumként jelenik meg az „örök tánc” is, amely a kozmikus rendet és a népek közötti egységet szimbolizálja, így a történetek egyszerre szólítanak meg érzelmi és értelmi szinten is.

Mennyiben bábszínház a *Valaha madarak voltunk* előadás?

– Színházrendezőként báb specializáció szakon tanulok, és az előadás kevert technikájú lesz. Látható benne árnyjáték, maszkos játék és kesztyűsbáb is, amelyek egymást kiegészítve a színészi játékkal együtt teremtik meg a történet gazdag, sokszínű világát. A produkció egészét átöleli a zene, a tánc. A különböző műfajokat szervesen köti össze a szöveg. Azt remélem, hogy az előadás magával ragadja a gyerekeket, és megkedvelik azt a közösségi élményt, amit színháznak nevezünk.

KORNIA ISTVÁN

| fotó: Eöri Szabó Zsolt

MIRŐL SZÓL?

Senkinek sem könnyű ezen a világon. Dolgozni kell, tanulni kell, bizony elfárad az ember. Nem volt ez másképp a Jóistennel sem. Meg kellett teremtenie az eget és a földet, az embereket – a fehéret, a feketét és végül a cigányembert is. Amikor minden elkészült, nagy öröm lett: szólt a zene, és egymást átkarolva járták a táncot. Ám a cigányembert egyszer csak magával ragadta a jókedv, olyan vadul és szabadon táncolt, hogy madárrá változott, és elrepült. Így kezdődött egy nép hosszú vándorlása hegyeken, vizeken, országokon át...

Az előadás három cigány népmese – *Hogyan lett az ember, Valaha madarak voltunk* és *A csoda pipa* – alapján született. Egyetlen ember életútján keresztül mesél a cigányság történetéről: az útrakelésről, az otthonkeresésről, a nehézségekről és az örömről. De mesél az Istenről is. És vajon meghallja-e az Úristen a becsületes emberek panaszát?

Valaha madarak voltunk

Báb – daljáték 8 éves kortól

Cinka – BUBIK RÉKA e. h. | Cigány ember – PALLAG MÁRTON
| Isten – KOVÁCS S. JÓZSEF | Fekete és fehér ember, madarak, bíró, szomszéd, hivatalnok, szakács, hoptester, király – MADÁCSI ISTVÁN, SÉRA DÁNIEL | Zenész – KELLER DÁNIEL MÁTÉ m. v.

Látvány: Nyitrai Karolin e. h. // Adaptáció: Zrínyiifalvi Eszter Anna
// Dramaturg: F. Tóth Gergely Ádám e. h. // Zenei vezető: Svéd Máttyás // Koreográfus: Lehel Vilmos // Rendezőasszisztens: Kordics Luca e. h.

Rendező: NAGY REGINA e. h.

mikor? hol?

PREMIER: április 9.

További előadások: május 17. – 15 óra | május 18. – 11 óra
Kaszás Attila Terem

A Magyar Népmese Háza program előadása – a Nemzeti Színház, a Színház- és Filmművészeti Egyetem és a Soproni Egyetem közös produkciója

Marxtőkéje

Tetemrehívás két részben

Marx – RÁTÓTI ZOLTÁN | Jenny, Marx felesége – VARGA KLÁRI m. v.
 | Jenny, Laura, Eleonora, Marx lányai – TABAJDI ANNA e. h. | Engels
 – VECSEI H. MIKLÓS | Lenin – RÁCZ JÓZSEF | Sztálin, Hitler – FEHÉR
 LÁSZLÓ | Rákosi – KÖLESÉRI SÁNDOR m. v. | Józsa Péter Pál –
 KRISTÁN ATTILA | A lánya – BATTAI LILI LUJZA | Ügyész – BORDÁS
 ROLAND | Védőügyvéd – HERCZEGH PÉTER | Tőkés, forradalmár
 – JUHÁSZ PÉTER | Diák, költő – FICSOR MILÁN e. h. | Szerelmes
 diák – HOLLÓ PATRIK ALBERT e. h. | Diák, Szamuely Tibor – BOGNÁR
 BENCE | Diák, pincér – KRAUTER DÁVID | Acélmunkás – JAKAB
 K. TAMÁS | Az acélt megedző Pável – WINKLER TAMÁS ÁBEL |
 Zenekar – KOVÁCS ZALÁN LÁSZLÓ m. v., KOVÁCS ZALÁN SÁNDOR |
 Leány – SCHNEIDER BODZA

Jelmez: Berzsenyi Krisztina // Szcenikus: Tóth Kázmér // Dramaturg:
 Szabó Réka // Zenei munkatárs: Gulyás-Szabó Gábor // Videó: Gombos
 Ágnes // Ügyelő: Ködmen Krisztián, Lencsés István // Sűgő: Strack
 Orsolya // Rendezőasszisztens: Trimmel Sándor Ákos

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

PREMIER: március 27.

További előadások: május 29. – 18 óra | május 30. – 15 óra •
 Nagyszínpad

| fotók: Eöri Szabó Zsolt

PREMIER GALÉRIA

Az előadás kiindulópontja Karl Marx élete és az 1867-ben megjelent *A tőke* című műve. A 20. századi politikai gondolkodás megkerülhetetlen dokumentuma: totalitárius rendszerek és mozgalmak hivatkozási alapjává vált, ugyanakkor ma is releváns társadalmi felismerések forrása. Hogyan lehetséges, hogy Marx és Engels munkássága egy testet és lelket megnyomorító ideológiát hívott életre? Miért nem tudunk szabadulni ma sem a család-, egyház- és hagyományellenességgel átszótt gondolkodásmódtól? Ezt a konfliktust visszük színre egy nagyszabású tragikomédia keretében. Bohózáti elemekkel átszótt haláltánc születik a színpadon.

VIDNYÁNSZKY ATTILA, rendező

SZÉCSI NOÉMI

„Megtudjuk, hogy hová forduljunk, ha balra nem érdekes? Nemigen.

HARMATH ARTEMISZ

„Ez egy bírósági tárgyalás, és mi vagyunk az esküdtek.

Hol a tőke?

A kommunizmus története nem Karl Marxtól indul, hiszen az egyenlőségen alapuló társadalom vágya a magántulajdon és az állam létrejötte óta vissza-visszatér az emberiség történelmében utópiák, hamvukba holt kísérletek és az eszmény örök keresésének formájában. Ugyanakkor Marx először 1867-ben németül megjelent gazdaságfilozófiai alapvetése (*Das Kapital*) azon mozgalmak szent könyve lett, amelyek aztán a 20. század során több milliárd ember bevonásával valósították meg a korábban csak keveseket megmozgató fantazmagóriákat.

Mennyi az annyi? Hányan haltak bele az emberkísérletbe? Nos, a színház és a statisztika nyelve nem elegendik harmonikusan, ezért elég otromba gesztus a 20. századi kommunizmus áldozatainak számát power point prezentációval kivetíteni a színpadon, de ekkor még él a remény, hogy innen elrúghatjuk magunkat. Később azonban a nézőnek a saját személyes statisztikájára is marad ideje, kiszámolhatja, életéből hány évet szentelt Kádár János Magyar Szocialista Munkáspártjára, hányat az Antall József, Horn Gyula, Orbán Viktor, Medgyesi Péter, Gyurcsány Ferenc, Bajnai Gordon, majd ismét Orbán Viktor mögött álló politikai erőkre. A nézőtérén feltehetően csak az idősebbek – akik nem Orbán Viktornak, hanem az MSZMP-nek áldoztak éveikből legtöbbit –, tudnak igazán ráhangolódni arra a bírósági tárgyalásra, amely a színpadon zajlik: kilép a nagy szakállú Marx (Rátóti Zoltán), őt követi barátja, a legelső kaviárkommunista, Engels (Vecsei H. Miklós), valamint Lenin, Sztálin és Rákosi, hogy az emberiség ellen elkövetett bűneikért felelősségre vonják őket – és ezáltal mi mindannyian is kapjunk valamiféle intést a jövőre nézve.

Rákosi Mátyás valóban alacsony termetű férfi volt, sőt Lenin és Sztálin jelentőségéhez képest is kicsinyke politikus, ám mégis kétes ötletnek hat, hogy kisember játssza a sze-

Szembesítés vagy erőszak?

Szembesítést hirdet, számonkérésre fajú. Provokatív, ismeretterjesztő és drámai előadás a *Marxtökéje*.

A második előadást nézem (március 28-án), nagy számban látom a Partizán című politikai-közéleti csatorna csapatát, itt van a tiszás Bódis Kriszta, és többen a 444 című laptól az általában más közönséghez szokott nézőtérén. Pedig így lenne máskor is normális...

Égve hagyott nézőtéri lámpák fényében kezdődik az előadás – mert ez egy bírósági tárgyalás, és mi vagyunk az esküdtek. Kedélyeskedő, majd fenyegetővé váló közvéleménykutatással indulunk: Bordás Roland (ekkor még szpiker, majd később a bíró) lazán tudakolja, van-e a nézők között proletár, lumpenproletár, kis- vagy nagy tőkés, tessék, lehet jelentkezni. „És ki érzi magát kizsákmányolva?” – kérdezi. A színpadi kérdésre gyors önvizsgálatot tartok... És vannak-e partizánok? – jön az újabb kérdés. Derűltég a nézőtérén. Hát hogyan, mások is fölismerték őket. Pontosán tudjuk, hogy együtt vagyunk itt a nagy felelőséggel. Mind itthon a nemzet színházában, és valaki sírni fog. Konkrétan az ország fele lesz letargikus a választások után, és be akarja vágni az ajtót. Nem tudok nem erre gondolni ezen a március végi előadáson, „Ma este döntenünk kell, döntenünk kell” – hangzik a színpadról. És még mindig csak a legelején járunk: legördül elénk a Nemzeti nemrég felavatott új nagyfüggönye. Szemem-szám eláll az életfát ábrázoló tündéri szépségű, kézzel hímzett életfától, amely a nemzeti összetartozást szimbolizálja. Azt olvasom, hogy a színház a függönyt olyan eseményekhez szánja, amikor a hagyomány és a színházi ünnep közösségi ereje találkozik. Latolgom, vajon ez az erő most velünk van?

repét. Mert a magyar történelemben viszonylag egyöntetűen elutasított, emberi szörnyetegként számon tartott Rákosi ilyen módon megjeleníteni arra utal, hogy a színész teste a politikai erkölcsi törpeségének kivételése. Az előadásban a kommunista mesterelmék testétől való általános irtózás Tormay Cécile expresszionista önéletrajzi prózájának, az őszirózsás forradalom és a proletárdiktatúra bukása után kiadott *Bujdosó könyv*nek azon jellegzetességét idézi meg, ahol az író mélységes iszonnal ecseteli a balos forradalmárok bizarr, csúf vonásait mint lelki és morális torzulásaik, idegenségük megtestesülését. Akinek az tetszett, az Vidnyánszky Attila rendezésében is örömet lelheti. Amúgy az előadás humora nagyrészt a kommunista szentháromság és csatolt részeik életének és politikai

Ekkor hatásos kakofóniára érkezik Marx, a végig remek Rátóti Zoltán alakítja, sokáig rá sem ismerem a jelmezében. Jellemábrázoló zenére bejön Engels (Vecsei H. Miklós) is: „Egy ponton szétnéztem, és minden értéket elárultnak láttam.” Helyben vagyunk, gondolom, pestiesen szólva: tudok ezzel menni. Felrajzolódik Marx és Engels életrajza, szellemi útja a mély vallásosságtól annak megtagadásáig, és jönnek az elméletek... Ott van Marx felesége – Varga Klári hiteles érzelmi erőmezőt teremt a színpadon. Groteszk alakként jelenik meg Sztálin (Fehér László), Rákosi (Köleséri Sándor) és Lenin, aki Rác József alakításában egy robbanni kész nikkelbolhaként az analfabetizmus megszüntetéséről, a nők abortuszhoz való korlátozás nélküli jogáról szónokol... Sikerül az előadásnak elérnie, hogy kíváncsi legyek, hogy vajon meddig tartok velük a szellemi úton.

Nagyszabás és groteskság ügyesen billeg, vagy akár egy perpetuum mobile, megállás nélkül lüktet minden, és meg nem áll zenében, látványban, színpadi mozgásban, gesztusnyelvben. Fekete-vörös kulisszák: kiáltvány, demonstráció, az élet és a halál szimbólumai, kommunista vezetők arcképét viselő matrjoskák. Az egymásba folyó jeleneteket a társulat bravúros összmunkája lendíti tovább és tovább. Ők viszik el a pálmát ezen az estén!

törekvéseinek ellentmondásaira alapul. Erre választási kampányokat talán lehet építeni, hiszen ugyanolyan feloldhatatlan ellentét feszül aközött, ha egy politikus mondjuk a konzervatív család eszményéért áll ki, miközben meleg, drogozik vagy párhuzamos életet tart fenn (ld. tetszés szerint), mint ha egy kapitalizmust kárhóztató filozófus rangkországban szenved és amint örököl némi pénzt, rögtön nagypolgári életformára vágyik (ld. Karl Marx). Ám színházi előadásokat nem tartanak meg az afféle anekdoták, hogy Engels éppen az apjától örökölt kapitalista vállalkozás proletárok éhbére révén kicsikart profitjából tartotta el zseninek tartott barátját, amíg az nagy hatású fő művein dolgozott. Lenin pedig akármennyire is a szifiliszbe halt bele, ezzel a ténnyel nem, legfeljebb szilaj táncával segít az előadáson.

A zenés blokkokkal és táncbetétekkel megszakított párbeszédnek tehát némi vallásfilozófiai töprengés mellett főleg az életrajzi kuriózumokra épülnek, és az előadás türelmes nézője komolyan elgondolkodik, hogy hová is rekkentette a rendező *A tőkét*, ha már címnek választotta. Hiszen *A tőke* a testi és szellemi kizsákmányolásról (is) szól, amely életünknek 2026-ban éppúgy szerves része, mint Marx korában, noha többé nem a gyárak a színterei. Vajon van súlyosabb erkölcsi aggályunk ma annál, hogy Marx nem szeretett mosakodni és gyereket csinált neje hűségese cselédjének? Bőven. Megtudjuk, hogy hová forduljunk, ha balra nem érdemes? Nemigen.

a szerző író

Amit látok, beválik ifjúsági történelmi leckének, mégis színház. Még akkor is, ha a szöveggönyv kizárólag dokumentumokból áll – politikai iratokból, gazdaságtudományi tételekből, levéldízetekből, kortársak szavaiból stb. Dramatizálásuk leköt, folyamatos kavargásban éles-pontos szkeccsek egymásutánját tárja elém a rendező, Vidnyánszky Attila, aki a személyes, az anekdotikus elemek és a háttorzongató tényadatok feszültségteremtő összefeszítésével él. Az elgitározott börtönromantikára hirtelen a „több mint százmillió áldozat” felirat olvasható a kivetítőn feketén-fehéren –vörösén. A szünetre azért elfáradok. A második felvonás az erőszakról szól. Egyre csak zubognak a mondatok, mintha kalapáccsal klopfolnák az agyamat. Ahogyan elszabadul a tan, az eszme, és nyomában elaljasul az egyén, úgy válik kaotikussá a színpadkép és a zene is, már fáj a szó-szó-szó... A patkányfarkú balerina-férfiakká váló történelmi szereplők karát látva már szűkülök. Marx *Tőkéje* szabadította ránk mindezt, „feel-elem”, de már káprázik a szemem a látomásosságtól. Népiértőink könyveken pipiskednek, ezek legitimálják őrzőjüket. De mi legitimálja a két, színpadon álló aranszínű bárány-kellék (Krisztus-szimbólum) mellett egy harmadik, orbitális méretű bárányfej megjelenését? Szembenítés vagy erőszak?

a szerző irodalomtörténész, kritikus, tanár

13. MITTEM • 2026. ÁPR. 10. – MÁJ. 11.

Csehov műve alapján: **MEGGYESKERT**
rendező: NYIKOLAJ KOLJADA

Witkacy Színház | Zakopane | Lengyelország
május 6. – 19 óra • Gobbi Hilda Színpad

Színházi találkozások

A drámairodalom klasszikusai korról korra bemutatják, milyen tragikus útra visz, ha az emberek közötti párbeszéd eltorzul. Kreón nem hajlandó meghallgatni Antigonét. Lear király nem hallgat az őszinte Cordeliára, és a hamis beszédet jutalmazza. Csehov szereplői elbeszélnek egymás mellett. Samuel Beckett dialógusai valójában magányos szólamok. Manapság, amikor különösen is átérezzük a párbeszéd hiányát, vagy ami még kártékonyabb: tudatos megvonását egymástól, a színház szerepe felértékelődik.

A 13. alkalommal megrendezett Madách Nemzetközi Színházi Találkozó (MITTEM) eredeti küldetése éppen a párbeszéd erősítése, a hidak építése volt. Nagy öröm számunkra, hogy idén is vendégül láthatjuk azokat a külföldi társulatokat, akik hozzánk hasonlóan hisznek abban, hogy a nézőkkel való találkozásban érdemi párbeszéd alakul ki. Túl a közösségi média felszínes és harsány véleményversenyén, túl a politikában tapasztalható leegyszerűsítéseken, túl az információs áradat okozta közönyön...

A Meggyeskert rendezője, NYIKOLAJ KOLJADA (1957–2026) kiemelkedő orosz drámaíró, rendező, színész és tanár, a kortárs orosz színház egyik legjelentősebb alkotója. Az előadással az egy hónapja elhunyt művész emléke előtt is tisztelgünk.

A TIZENHARMADIK

Párizstól Belgrádig, Kazanytól Bukarestig, Nápolytól Tel-Avivig, Kelettől Nyugatig jelentős társulatok és különleges előadások érkeznek az egy hónapon át tartó 13. Madách Nemzetközi Színházi Találkozóra (MITEM) a Nemzeti Színházba. Klasszikus művek kortárs értelmezései, műfaji kísérletek – a világszínház Budapesten.

A Nemzeti Színház valódi találkozásra hívja a színházi világ legjavát, és kitarva elveink mellett egy párbeszédre épülő, nyitott fesztivált rendezünk, amit a sokszínűség, a bátor viták és az alkotók közötti szellemi összekapcsolódás jellemez. Megtisztelő, hogy a budapesti Duna-parton fogadhatjuk vendégül 15 ország 21 társulatának 26 előadását – köztük a világhírű román rendező, Andrej Œerban bukaresti előadását, a januárban elhunyt francia író-rendező, Valère Novarina utolsó színpadi alkotását, a közel-múltban szintén eltávozott orosz író-rendező, Nyikolaj Koljada, az olasz Davide Iodice, a bolgár Diana Dobrova rendezését, valamint a szerb-magyar kulturális évadnak köszönhetően több szerbiai produkciót. Az elmúlt években a hídépítés reményében gazdag kapcsolatrendszert alakítottunk ki a szomszédos országok teátrumaival, és hasonló kezdeményesnek adunk otthont a nemzeti kisebbségek társulatai közötti együttműködésekkel.

Ezek a gyümölcsei a kölcsönös nyitottságnak. Várjuk szeretettel nézőinket ezekre a ritka színházi találkozásokra!

VIDNYÁNSZKY ATTILA
a Nemzeti Színház igazgatója, a MITEM művészeti vezetője

Egy nép lelkére hatni

Sardar Tagirovsky rendező

„A magyar színházi kultúrában szerzett tapasztalataim után rájöttem, mennyi mindent tanulhatna egymástól Kelet és Nyugat a művészet terén” – mondja Sardar Tagirovsky, az oroszországi Tatár Köztársaságban lévő 150 ezer lakosú Almetyevszk bátran kísérletező színházának tatár-magyar főrendezője.

2021 óta dolgozik Tatárföldön, második éve pedig főrendező Almetyevszkben. Milyen kötődései vannak szülőhazájához? Mit jelentett felnőtt fejjel hazatérni?

– Tatárföld az elveszett gyerekkor helyszíne, amely elveszett európai vándorlásaim során, de a lelkem mélyén mindig is mozgatta az éppen aktuális valóságomat. A visszatérés élményét nehéz átadni. Arról beszélni, milyen egy olyan helyen élni és dolgozni, ahol gyökeresen más a kultúra, mások a társadalmi viszonyok, mint az, amiből érkezel – Európából, Magyarországról. Nehéz átadni azt is, hogy utoljára több mint huszonöt éve jártál a gyermekkori helyszíneken, amelyek a lényegét jelentették számodra. Nehéz egy ilyen globális helyzetben visszatérni a népedhez, az én esetemben a tatárokhoz, és erőt, hitet adni ennek a népnek, amely keresi a gyökereit...

Például a színházon keresztül. Mit jelent ma a színházművészet Tatárföldön, Almetyevszkben?

– Az almetyevszki egy roppant bátor és kísérleti színház. A jelenlegi háború előtt rengeteg európai és ázsiai országban fellépett a társulat. Farida Bagiszovna, a társulat főigazgatója csodálatos érzékkel mer keresni és kockáztatni. Örülök, hogy folyamatosan tanulhatok tőle és a társulattól.

Milyen főrendezői tervekkel érkezett, mit sikerült megvalósítania?

– Sűrű volt ez a másfél év. Négy bemutatón vagyok túl, és ezen kívül még született néhány kiváló rendező előadása. Az Almetyevszki Állami Drámai Színháznak hatalmas hírneve van a szakmában az egész régióban. A magam módján szeret-

SARDAR TAGIROVSKY

Kazanyban (Oroszország) született 1985-ben, a kilencvenes évek óta Magyarországon él. A Marosvásárhelyi Művészeti Egyetemen végzett színházrende-

ző szakon, Bocskári László osztályában. Erdélyi színházakban rendezett előadásai számos díjat kaptak a Kisvárdai Magyar Színházak Fesztiválján, valamint a POSZT-on. Rendezett a budapesti Nemzeti Színházban is. 2019-ben a Laboratorium Animae Műhellyel mutatta be Madách Imre *Az ember tragédiájának* teljes szövegét megszólaltató kilenc órás előadását a szentendrei Ferenczy Múzeumban. 2021-ben meghívást kapott a Kazanyi Tinchurin Színházba. 2024 óta az Almetyevszki Állami Tatár Drámai Színház főrendezője. Aktívan részt vesz színházi kísérletekben és alternatív színházi kezdeményezésekben, rendszeresen tart mentorként és trénerként mesterkurzusokat.

Miről szól a Félbeszakadt dallam?

A *Félbeszakadt dallam* az emlékezésről és a zene maradandó erejéről szól. Az előadás a tatár zeneszerző, Färit Yarullin (1914–1943) életének és munkásságának állít emléket, aki a *Şurale*, az első tatár balett megalkotója volt. A történet a háború előtti Kazanyba vezet vissza, abba az időszakba, amikor a nemzet zenei kultúrája formálódni kezdett. A középpontban a zeneszerző sorsa áll, aki a Nagy Honvédő Háború idején tűnt el, valamint az a zene, amely mind a mai napig tovább él.

A cselekmény a Yarullin család történetén keresztül bontakozik ki. A szülők, akik egykor lovasokról és gyönyörű leányokról meséltek fiuknak, emlékeznek és várnak. Eközben maga a zeneszerző egy másik dimenzióból figyelni őket, és megpróbál kapcsolódni mindahhoz, ami egykor a legfontosabb volt számára.

Az előadás különös figyelmet fordít arra, miként válnak a családi történetek és a tatár népmesék a tehetség és az alkotóerő forrásává. A *Félbeszakadt dallam* megható történet arról, miként képes a művészet túlélni az időt, hogyan él tovább az emlékezet az emberi sorsot meghaladva, és miként marad fenn a zene egyetlen emberi életnél is tovább.

Sardar Tagirovsky – Leisan Faizeva: **FÉLBESZAKADT DALLAM**

Rendező: SARDAR TAGIROVSKY | Almetyevszki Tatár Drámai Színház
május 9. –15 és 20 óra • Nagyszínpad

tem volna tágítani a perspektívákat – elsősorban a nemzetközi szintén. Alakulóban van egy indiai koprodukció és egy olasz színházi partnerség. Az eddigi bemutatóinkat a szakma és a nézők is elismerték, pedig próbáljuk feszegetni a határokat, hogy a színház folyamatosan friss levegőhöz jusson.

Hogyan talált rá a *Félbeszakadt dallam* című előadás hőisére, Färit Yarullin zeneszerzőre és az ő történetére?

– 2024-ben láttam a *Şurale* című balettet, amelynek csodálatos zenéjét Färit Yarullin komponálta. A szerző az 1945-ös premiért nem élhette meg, mert a második világháború áldozata lett, mindössze 29 évesen. A színház már tervezte, hogy foglalkozik majd a zeneszerzővel, de eredetileg nem én csináltam volna előadást. A sors azonban úgy hozta, hogy nekem kellett megírnom a drámát, és megrendeznem az előadást.

Ami a gyökereit kereső rendezőnek a szerencséje. A színház történet szerint a *Şurale* a tatár nemzeti kultúra színpadi megjelenítésének fontos példája, az előadásuk pedig a szerzőről szól. Mit üzen az ő sorsa a rendezőnek, a mai tatároknak, és nekünk, magyaroknak, a MITEM nézőinek?

– Számomra arról szól, hogy egy nagy alkotás nyoma a lélekre hat, egy nép lelkére. És azzal dolga van az adott népek.

Univerzális értelemben az emberiségnek. Bízom benne, hogy ez a történet Magyarországon is érthető lesz, a tatár zene pedig megnyithat új lehetőségeket a képzelet számára. Hihetetlen energiája van annak, amikor a pentaton alapú zenei rendszer Bach vagy Mozart művészetével találkozik, tulajdonképpen a keleti világ, a néhai Nyugat, Európa művészeti nagyságával. A magyar színházi kultúrában szerzett tapasztalataim után rájöttem, mennyi mindent tanulhatna egymástól Kelet és Nyugat a művészet terén. Amikor a világ bezárkózik, nekünk, művészeknek van lehetőségünk igazi hidakat építenünk. Ez emberi felelősségünk is.

Mit jelent egy oroszországi társulat számára egy külföldi fesztiválmeghívás ebben a háborús világban?

– A jelenlegi helyzetben ez nemcsak visszaigazolásként fontos, hanem amiatt is, mert sok ember nem juthat ki abból a régióból máshova. Most igen. A színészek izgatottak, boldogok. Az előadásunk több városba és országba is utazik Magyarországon előtt és után. Magyarország egy különleges helyet fog képviselni a tatár munkatársaim számára – ebben biztos vagyok. Alig várom, hogy ez a két világ találkozzon a színház valóságán keresztül.

KORNYA ISTVÁN

III. Richárd, a politikai művész

Itay Tiran rendező

A mai Izraelben a személyes trauma és a nyilvános brutalitás ütközése mindennapi tapasztalat, és Shakespeare pontosan ezt a törésvonalat jeleníti meg. Shakespeare III. Richárdja egy sérült családból „nő ki” egy sérült államba, és ez az út nagyon közel állt a mi valóságunkhoz – mondja Itay Tiran, a tel-avivi Gesher Színházból érkező előadás rendezője.

Miért érdekelte Shakespeare művei közül éppen a III. Richárd?

– Mindig úgy éreztem, hogy a *III. Richárd* kevésbé „történelmi dráma”, sokkal inkább annak hátborzongatóan pontos röntgenképe, hogyan születik, adható el és tartható fenn a hatalom. A mai Izraelben a személyes trauma és a nyilvános brutalitás ütközése mindennapi tapasztalat, és Shakespeare pontosan ezt a törésvonalat jeleníti meg. Richárd egy sérült családból „nő ki” egy sérült államba, és ez az út nagyon közel állt a mi valóságunkhoz. A Gesher társulatot a Szovjetunióból származó színészek alapították, saját történetük a migrációról és a konfliktusról szól. Richárd darabbeli világa számukra

– a változó lojalítások és erkölcsi szűrkezőnák révén – ideális játszó- és csataternek bizonyult.

Kicsoda a rendező, Itay Tiran számára III. Richárd?

– Nem egy „szörnyeteg”, aki a semmiből jön, hanem saját korának gyermeke: tehetséges, sebzett kívülálló, aki megtanulja, hogy a kegyetlenség a leghatékonyabb nyelv. Azért féltelmes az alakja, mert annyira ismerős – sármos, szellemes, öntudatos, szinte intim viszonyban áll a közönséggel, mint egy veszélyes barát, akit titokban csodálunk. Egyfajta politikai művésznek látom, aki manipulációval, csábítással, végül pedig pusztító erőszakkal „komponálja” a valóságot. Személye tükör is:

ITAY TIRAN

Izraeli színész és rendező. Filmszerepei (*Beaufort*, *The Debt*, *Lebanon*, *Demon*) révén széles körben ismert. A Beit Zvi

Előadó-művészeti Iskolában (Tel-Aviv) szerzett diplomát. A tel-avivi Cameri Színházban vált ismertté Shakespeare-szerepeivel, többek között Hamlet és III. Richárd alakításával, amelyekért számos díjat kapott Izraelben. Dolgozott a Schauspiel Stuttgart társulatában, jelenleg a bécsi Burgtheater színésze és rendezője.

Miről szól a III. Richárd?

„Minden boldogtalan család a maga módján az” – írta Tolsztoj. Shakespeare drámája, a *III. Richárd* is egy ilyen család története. A családi viszályok keresztüzében nevelkedő királyi sarj, az elutasított, beteges és kegyetlen gyermek idővel végzetes „kórrá” válik, amely mindent elpusztít maga körül. A darabban a királyi udvar drámája nemzeti tragédiává növekszik, ahol a személyes és a politikai szétválászatlatlanná válik.

Évszázadokkal a Netflix előtt Shakespeare megalkotta az első sorozatgyilkost: egy torzszülöttet, egy ékesszóló és lesújtó bohóc-erőszaktevőt, aki végigvezet a pusztítás könyörtelen útján. Richárd a sebzett gonosztevő, aki hullákon átgázolva jut a trónig, mindannyiunk számára intő jel és annak a rettenetes veszélynek a tükre, amikor a család pusztulását az állam pusztulása követi.

William Shakespeare: **III. Richard**

Rendező: ITAY TIRAN | Gesher Színház, Tel-Aviv–Jaffa, Izrael
május 11. – 19 óra • Nagyszínpad

amikor a közönséghez beszél, azt szeretném, ha nemcsak egy zsarnokot látnának benne, hanem az iránta érzett vágyunkat is próbára tennék.

Az ön rendezői kulcsmondata is a darab híres sora: „Elhatároztam, hogy gazember leszek”?

– Valóban ez az a mondat, amely leginkább „kísért”, de számomra ez kevésbé egy döntés, mint inkább diagnózis. Mintha Richárd azt mondaná: „Ha a világ ragaszkodik ahhoz, hogy gazember vagyok, akkor a valaha volt legjobb gazemberré válok.” A próbák során ezt a mondatot tragikus önteremtési aktusként kezeltük – fegyverként használja mások tekintetét. Ezért az előadás folyamatosan játszik a látványossággal, a nézés örömeivel. A fő kérdés nemcsak az, miért teszi Richárd, amit tesz, hanem az is, miért élvezzük, hogy végig követjük őt egészen addig, amíg számára már túl késő.

Miért döntött úgy, hogy egy színésznő játssza Richárdot?

– Mert azonnal kibillenti a közönséget abból a „megszokásból”, hogy a szerepet egy sokszor látott „karizmatikus rosszfiúként” kapja meg. A címszerepet alakító Evgenia Dodina esetében az érdekelt, milyen feszültség jön létre egy hagyományosan férfi hatalmi figura és egy nagyon sérülékeny színpadi test között. A nemi disszonancia kielezi a másság kérdéseit: kinek „szabad” hatalomra vágnia, könyörtelennek lennie, teret

foglalnia? Ezzel azt is hangsúlyozni akartam, hogy a zsarnokság nem valamiféle biológiai „végzet”, hanem szerep, jelmez, amelyet bárki felölthet – akár mi magunk is.

Ön jelenleg Bécsben él, Ausztria vezető színházában, a Burgtheaterben színész és rendező. De mit jelent ma Izraelben a színház? Lát-e különbséget abban, hogy mit jelent a színház Ausztriában és Izraelben?

– Valóban Bécsben élek, és a Burgtheater társulatában dolgozom, de közben Izraelben is alkotok, vagyis folyamatosan nagyon különböző színházi közegek között mozgok. Ausztriában vagy Németországban, ahol korábban játszottam, nagy hagyományú, biztos hátteret nyújtó intézmények vannak, amelyek időt és erőforrást biztosítanak az elmélyüléshez. Izraelben a színház gyakran törekenyebbnek, közvetlenebbnek hat, inkább hasonlítható egy sürgősségi osztályhoz. Az izraeli színház ereje abból fakad, hogy feloldatlan konfliktusok veszik körül – a színpad ezért olyan helyé válik, ahol a társadalom valós időben vitatkozik önmagával. Európában ez a vita szintén jelen van, de „sűrűbb” történelmi emlékezetbe ágyazódik. Hálás vagyok, hogy az egyik közeg impulzusait átvihetem a másikba úgy, hogy ezek bennem ütköznek.

KORNYA ISTVÁN

WILLEM DAFOE

Önmagunk és a világ megértése

A 2026-os Színházi világnap üzenete

Színész vagyok, elsősorban filmszínészként ismernek. De a gyökereim mélyen a színházhoz kötnek. 1977 és 2003 között a The Wooster Group társulat tagja voltam, akikkel saját előadásokat hoztunk létre és játszottunk a New York-i Performing Garage-ben, és turnéztunk is, szerte a világon. Dolgoztam Richard Foremannel, Robert Wilsonnal és Romeo Castelluccival is. Jelenleg a Velencei Színházi Biennále művészeti igazgatója vagyok. Ez a pozíció, a világban zajló események, valamint a vágyam, hogy visszatérjek a színházi munkához, megerősítették bennem a hitet a színház egyedülálló, pozitív erejében és fontosságában.

A The Wooster Groupnál töltött időm szerény kezdetén gyakran nagyon kevés nézőnk volt. Az volt a szabály: ha több a színész, mint a néző, lemondhatjuk az előadást. De sosem tettük. Több társulati tagunk nem is volt képzett színész; különböző szakmai hátterekből jöttek, hogy együtt csináljanak színházat – így a „show must go on” nem feltétlenül volt a jelszavunk, mégis kötelességünknek éreztük, hogy találkozzunk a közönséggel.

Gyakran úgy volt, hogy napközben próbáltunk, este pedig közönség előtt megmutattuk a félkész produkciót. Előfordult, hogy évekig dolgoztunk egy előadáson, közben pedig korábbi turnéink bevételeiből tartottuk fenn magunkat. Évekig dolgozni egy-egy darabon számomra sokszor fárasztó volt, a próbák megterheltek, de ezek a fázisbemutatók mindig izgalmasak maradtak – még akkor is, ha a közönség szerény létszáma lesújtó ítéletet mondott a munkánk érdekességéről. Mégis ez ébresztett rá arra, hogy a tanúként jelenlévő közönség ad a színháznak értelmet és életet.

Ahogy a szerencsejáték-terem felirata mondja: „JELEN KELL LENNED, HOGY NYERJ.” A valós időben, közösen átélt alkotás – lehet, hogy előre komponált és megtervezett, de estéről esté-

WILLEM DAFOE

1955-ben a wisconsini Appletonban született amerikai színész, a kortárs film és színház egyik legsokoldalúbb alakja. Pályáját kísérleti színházban kezdte, alapító tagja volt a **The Wooster Group** társulatnak, amelynek munkájában évtizedeken át részt vett. Sikerfilmekben szerepelt – *Szakasz, Jézus utolsó megkísértése, A vámpír árnyéka, Floridai álom* –, dolgozott művészfilmes rendezőkkel is, mint Lars von Trier, Abel Ferrara, Wes Anderson, David Lynch. Többször jelölték Oscar-díjra. Alakításait díjazták a Velencei, a Berlini Filmfesztiválon, Karlovy Vary és Szarajevó Filmmustráján is életműdíjat kapott. A 2025/2026-os évadban a Velencei Színházi Biennále művészeti igazgatója. Kinevezésekor így fogalmazott: „Rájöttem, hogy filmszínészként ismernek ugyan, de valójában a színházban születtem, a színház készített fel és indított útnak. Színpadi lény vagyok. Színész vagyok. A színház tanított a művészetre és az életre.”

re mégis más – ez a színház nyilvánvaló ereje. Társadalmi és politikai értelemben a színház soha nem volt ennyire fontos és létfontosságú önmagunk és a világ megértésében.

A nyilvánvaló problémát az új technológiák és a közösségi hálók jelentik, amik kapcsolatot ígértek, de látszólag inkább elszigetelték az embereket egymástól. Én is naponta használom a számítógépet, még ha nem is vagyok fent a közösségi hálón; rákerestem már magamra színészként, és a mesterséges intelligenciához is fordultam információért. De vaknak kell lenni ahhoz, hogy ne ismerjük fel azt, hogy az eszközökkel való kapcsolatunk fenyegetés az emberi kapcsolatainkra. Bár bizonyos technológiák jól szolgálhatnak minket, az a probléma, hogy nem tudjuk, ki van a kommunikációs kör másik végén, nagyon mélyen hat, és hozzájárul az igazság és a valóság válságához. Habár az internet képes kérdéseket felvetni, nagyon ritkán ragadja meg azt a csodát, amit a színház tud csak létrehozni. Olyan csodát, ami figyelemből, részvételből és a jelenlévők spontán kialakuló közösségéből születik egy olyan körben, ahol az emberek cselekszenek és válaszolnak egymásnak.

Színészként és színházi emberként továbbra is hiszek a színház erejében. Egy olyan világban, amely egyre megosztottabbnak, kontrollálóbbnak és erőszakosabbnak tűnik, a mi feladatunk az, hogy elkerüljük a színház leértékelődését: ne csak egy kereskedelmi vállalkozás legyen, ami figyelemelterelő szórakoztatásra épül, és ne is csak a hagyományok száraz, intézményes őrzője, inkább erősítsük azt a képességét, hogy embereket, közösségeket, kultúrákat kapcsoljon össze – és mindezekelőtt, hogy kérdéseket tegyen fel arról, merre tartunk...

A jó színház rákérdez a megszokott gondolkodási mintáinkra, és ösztönöz, hogy elképzeljük, mire vágyunk igazán. Társas lények vagyunk, biológiailag a kapcsolódásra teremtve. Minden érzékszervünk egy lehetőség a kapcsolódásra, és ezeken keresztül válik egyre világosabbá, hogy kik is vagyunk. A színház mint összművészeti forma a történetmesélésen, a látványon, a nyelven, a mozgáson, a téren keresztül képes megmutatni nekünk, milyen volt, milyen most és milyen lehetne a világunk.

(Magyar fordítás: Németh Nikolett)

EZT IS NÉZZE MEG!

videóajánló
az előadásról

Csíksomlyói passió

Jézus története egy kifeszített pillanatba sűrítve

– A hit kérdése számtalan rendezésben megjelent már a pályám kezdeté óta, és Krisztus történetének színházi megfogalmazása is régóta foglalkoztatott – mondja a rendező. – A *Csíksomlyói passió* előadása sok forrásból épült fel. A 18. századi ferences iskoladramák jelentik a mozaik egyik darabját. A mai nézőpontot Szöcs Géza *Passió* című szövegei adják. Használunk bibliai idézeteket is, és nagyon fontos a népdalok, a vallásos népi énekek világa. A hajdani, 18. századi csíksomlyói passiószövegeket tanítási céllal készítették a ferences atyák. De egy passiójáték ennél is többet jelent: a játékos és a nézők együtt élik át Krisztus szenvedéseit. Szöcs Géza soraiból a bibliai történetek szereplői és tanulságai a mából fogalmazódnak meg. A megváltásról a mai ember cinizmusával, iróniájával, értetlenségével beszélgeti Szöcs a *Biblia* alakjait. Nagyon maiak ezek a kérdésfelvetések, amelyek izgalmasan feszülnek össze a régi korok emberének mély hitével.

– A színpadi időben az „itt és most” a keresztút – magyarázza Vidnyánszky Attila. – Innen rugaszkodunk el az időben, és villanásokra megidézzük Jézus életének több fontos momentumát.

Azt remélem, hogy a nézők egy végtelenbe kifeszített pillanat érzetét élhetik meg. És történik mindez a nagyszínpadra épített igen különleges díszletben, amely egyszerre pajta és templom, vagyis Jézus születésének helye és az Isten háza.

A színházi előadás – amely a Magyar Nemzeti Táncgyüttes és a Nemzeti Színház közös produkciója – szabadtéri produkcióként látható volt már Csíksomlyóban, a búcsú helyszínén, valamint Esztergomban a bazilika tövében, a debreceni Nagytemplom és a budapesti Szent István-bazilika előtt is.

Csíksomlyói passió

18. századi ferences iskoladramák és Szöcs Géza *Passió* című műve alapján

Vándor – BEREZCZ ANDRÁS | Mária – TÓTH AUGUSZTA | Mária Magdolna – BARTA ÁGNES m. v. | Krisztus – BERETTYÁN NÁNDOR | Péter apostol – RÁTÓTI ZOLTÁN | Júdás apostol – RÁCZ JÓZSEF | Pilátus – OLT TAMÁS m. v. | Pilátus felesége – SZILÁGYI ÁGOTA | Annás főpap – SCHNELL ÁDÁM | Zsibáros – PALLAG MÁRTON / WINKLER TAMÁS ÁBEL | Jeruzsálemi – TÓTH LÁSZLÓ | Barabás – BORDÁS ROLAND | Tanítvány – BERETTYÁN SÁNDOR | Lázár – SZABÓ SEBESTYÉN LÁSZLÓ m. v. | Pilátus fia – HEGEDŰS DONÁT DORIAN | Gyermek Jézus – SZÜCS BARNA

Közreműködik a Magyar Nemzeti Táncgyüttes

Díszlet: Székely László // Jelmez: Bianca Imelda Jeremias // Dramaturg: Szász Zsolt // Néprajzi szakértő, táncdramaturg: Zs. Vincze Zsuzsa

Koreográfus: ZSURÁFSZKY ZOLTÁN

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

mikor? hol?

május 21., 22. – 19 óra • Nagyszínpad

Tündöklő Jeromos

Az ördög közöttük – Tamási Áron örök és metsző igazsága

Jeromos, az ördögös népamító, a politikai babérokra törő alak milliós üzletet lát abban, ha a székely falu népét pénzzel, ígéretekkel magához édesgetve remélt hatalmának tömegbázisává formálja. A minden irányból nyomorgatott, válságok és világégések árnyékában gyöttrődő, megtépázott, esendő és gyarló székely közösség megkísértése nem jár sikerrel. „A becsület mellé kiharcoljuk a megélhető módot, mert ez jár nekünk Isten és ember előtt. De nem vagyunk mi koldusok, akiknek alamizsnát kell adni! Amivel csak holnapig lehet élni!” – mondja a falu lelkiismerete, Bajna Gábor fiatal gazda. Mert „nem vezett el bennünk a lélek!” és mert a legnagyobb vihar után is „örvendeni akar a szív és teremni a föld”.

Ha Tamási Áron *Tündöklő Jeromos* című színpadi játéka kapcsán aktuálpolitikai utalásokra ismerne a néző, az elsősorban a 125 éve született szerzőnek köszönhető. Tévedés lenne azt hinni, hogy a közéletet bemocskoló hamis propaganda, a megosztó, az embereket egymás ellen uszító trükkök utólag kerültek volna be az 1936-ban egy erdélyi faluban játszódó történet előadásába.

– Nehéz, súlyos téma ez ebben a vajúdí világban, de olyan humorral fűszerezi Tamási a darabját, hősei még esendősé-

gükben is olyan szerethetők, hogy valahogy meseivé válik minden. És ezt a „kedves szomorú-mókás falut előnti végre a reggeli fény – fogalmaz Márkó Eszter rendező. – Nem szerettem volna a székely sajátosságokat túlzottan hangsúlyozni, mert úgysem tudjuk azt a tájszólást megmutatni. Tamásinak mesés világa van, ami ma is szól hozzánk, nem szabad mindezt még egy mázzal bevonni. Tündöklő Jeromos esete manapság is ugyanígy történne. A székelykedés ezt a felismerést ásná alá”.

Az ördög megjelenési formája mindig ahhoz a helyhez igazodik, ahol feltűnik. Mert hát ki találkozott személyesen az ördöggel? Inkább annyi tudható, hogy mindig más és más alakot ölt, és még a helyi szerelmi háromszögbe is beleavatkozik...

Schnell Ádám, alul: Kovács S. József, Kristán Attila

Tamási Áron

Tündöklő Jeromos

Tündöklő Jeromos – SCHNELL ÁDÁM | Sáska Mihály, korcsmáros – KRISTÁN ATTILA | Gáspár, a Sáska fia – KOVÁCS S. JÓZSEF | Bajna Gábor – HERCZEGH PÉTER | Ágnes, leány – SIPOS ILKA | Ákos, legény – BORDÁS ROLAND | Bálint, legény – FEHÉR LÁSZLÓ | Lina, mindenasszony – GÁL NATÁLIA | Gyula, asztalos – SÓTÉR ISTVÁN | Bella, varrónő – FORNOSI D. JÚLIA | Örmester – SZILVÁSI SZILÁRD | Plébános – MADÁCSI ISTVÁN | Jegyző – FERENCI ATTILA | Kántor – VARGA JÓZSEF | Marci, az Ágnes apja – SZABÓ IMRE | Nőrinccné, a Bálint anyja – OROSZ MELINDA | Elek, az Ákos apja – PALYOV ATTILA m. v. | Posztós asszonyok – VASS MAGDOLNA, OROSZ IBOLYA | Dobos – GEILER CSABA m. v. | Dénkó – FÜLÖP TAMÁS m. v. | Falusi – HECZEL JÁZMIN

Díszlet: Csíki Csaba // Jelmez: Cs. Kiss Zsuzsanna // Dramaturg: Kulcsár Edit // Zene: Lovas Gábor // Koreográfus: Darabos Péter

Rendező:
MÁRKÓ ESZTER

mikor? hol?

május 30. – 19 óra • Gobbi Hilda Színpad

ÉZT IS NÉZZE MEG!

videóajánló
az előadásról

János vitéz

Kukorica Jancsi nem hős – a döntései teszik azzá

Egy csoport fehér ingbe öltözött fiatal áll a színpadon az előadás első pillanataiban. Felmerül a kérdés: ki játssza majd János vitézt? A fiúk és a lányok egymás után mind azt kiáltják: Én leszek János vitéz! Az előadás (nem csak) fiataloknak szóló üzenete ez: mindenki, aki hűséges és becsületes, aki kiállja az élet próbáit, a maga életének hőségévé, vagyis „János vitézzé” válhat.

– Petőfi elbeszélő költeménye nagy mű, azért is, mert fontos, felmutatandó számomra az üzenete. Petőfi azt sugallja, hogy egy tisztességes, hűséges tett sor végén egy lélek jutalmul megkapja élete szerelmét, a tiszta Iluskát – mondja a rendező. Vidnyánszky Attila szerint a színháznak olyan helynek kellene lennie, ahol a prózából egyszer csak átléphetünk a költészet világába, egy emelkedettebb viszonyrendszerbe, ahol a valóság talaján megkapaszkodva egy magasabb igazság felé tudunk nyúlni.

„A János vitéz az, amit az ember szeretne odaajándékozni külföldi ismerőseinek, hogy megérezzék a magyar népjelleg melegségét, humorát, semmihez sem fogható báját, hogy megérezzék a magyar szívverését. Ebben a műben csodálatosan együtt van a magyar föld valósága és a magyar lélek álma. Ilyesmí, mint a János vitéz, a legnagyobbaknak is csak egyszer sikerül” – írta Szerb Antal Petőfi 1844-ben született emblematikus művéről.

A magyar lélek álmáról szól Vidnyánszky Attila grandiózus, látványos rendezése. Petőfi áradó mesélőkedvéhez és humorához illő produkció korszerű színházi nyelven teszi elevenné a hatalmas költemény klasszikus sorait – igazi családi előadás ez, amelyen a gyerekek és a felnőttek közösen élhetik át egy parasztfiú kalandjait.

Battai Lili Lujza, Berettyán Sándor

Petőfi Sándor

János vitéz

Jancsi – BERETTYÁN SÁNDOR
/ HORVÁTH MÁRK m. v. | Iluska
– BATTAI LILI LUJZA | Mostoha
– SZÚCS NELLI | Gazda, regós,
francia király, fazeka, öreg halász –
VARGA JÓZSEF

továbbá: KOVÁCS S. JÓZSEF,
JUHÁSZ PÉTER, SIPOS ILKA,
WINKLER TAMÁS ÁBEL, SÉRA
DÁNIEL, POLYÁK ANITA, KRAUTER
BALÁZS JAKAB K. TAMÁS, valamint
a Szent István Egyetem Rippl-Rónai
Művészeti karának utolsó éves
színész hallgatói és a Színház- és
Film-művészeti egyetem II. éves
színművész szakos hallgatói.

Díszlet, jelmez: Oleksandr Belozub
// Koreográfus: Berecz István //
Dramaturg: Szász Zsolt

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

mikor? hol?

május 4 – 15 óra | május 5. – 11 óra |
május 27. – 11 és 15 óra |
május 28. – 11 óra • Nagyszínpad

EZT IS NÉZZE MEG!

információk, képek
az előadásról

Bubik Réka, Séra Dániel

A mi kis városunk

Egy „amerikai Csehov” a Nemzetiben

– Ez a történet az emberi élet legegyszerűbb eseményeiről szól – a születésről, a szerelemtől és a halálról. Hétköznapi emberekről, akiknek ugyanolyan szenvedélyeik, bánataik és örömeik vannak, mint nekünk, akik gondolkodnak önmagukról, az életről, a világról és a helyükről ebben a világban. És csak amikor már túl késő, akkor képesek méltányolni az életnek nevezett ajándékot – mondja Ilja Bocsarnikovsz, *A mi kis városunk* rendezője.

Thornton Wilder darabjának cselekménye egy képzeletbeli amerikai kisvárosban, Grover's Cornersben játszódik, amelyhez az előadás narrátorát családi, ifjúkori emlékek fűzik, és a több évtizedet átölelő történetmesélés közben fokozatosan bomlanak ki a hagyományos vidéki életet élő emberek mindennapjait meghatározó események, fájdalmak, titkok és remények. „Ez egy egyszerű színdarab, amelyben minden bonyolult téma megjelenik; ugyanakkor rendkívül bonyolult darab is, amelyben nagy szeretettel mesélek a világ legegyszerűbb dolgairól” – vallja a szerző, aki egészen különleges dramaturgiájával nagyrészt a nézők fantáziájára bízva a szereplőket körülvevő világ megélését, és a csehovi színművekhez hasonlóan egy kisváros közösségének csendes mindennapjai mögött a lét derűs csodáját és mélyebb drámáját is képes ábrázolni. És persze elgondolkodhatunk az örök kérdésen: vajon mi marad belőlünk a halálunk után? Hogyan fognak emlékezni ránk az utánunk jövő nemzedékek?

A 20. század első felének egyik legfontosabb amerikai szerzője, Thornton Wilder, akit leginkább a *Szent Lajos király hídjára* című híres regénye nyomán ismerünk. Az 1938-ban írt *A mi kis városunk* Pulitzer-díjat kapott, ami rögtön az amerikai drámaírás élvonalába emelte, műve nyomán pedig később számos színpadi adaptáció és filmváltozat is készült.

Thornton Wilder

A mi kis városunk

fordította: Kozma András

Rendező(asszisztens) – BERETTYÁN NÁNDOR | Dr. Gibbs – SCHNELL ÁDÁM | Mrs. Gibbs – SÖPTEI ANDREA | George Gibbs – SÉRA DÁNIEL | Rebecca Gibbs – SIPOS ILKA | Mr. Webb – TÓTH LÁSZLÓ | Mrs. Webb – SZILÁGYI ÁGOTA | Emily Webb – BUBIK RÉKA e. h. | Wally Webb – HASZON MIHÁLY / KOLOS BENEDEK | Mrs. Soames – NAGY MARI | Howie Newsome – VARGA JÓZSEF | Warren rendőr, Sam Craig – PALLAG MÁRTON | Joe Crowell, Si Crowell – KOVÁCS S. JÓZSEF | Simon Stimson – MADÁCSI ISTVÁN

Közreműködik: BENYÓ KLÁRA e. h., PETROV KATA PANNA e. h., TRILL HELGA e. h.

Látvány: Narek Tumanjan / Matyi Ágota // Fények: Narek Tumanjan // Jelmez: Gyöngyösi Renáta // Hangtervező: Ilja Csernisov // Dramaturg: Kozma András // Zenei vezető: Vitus Eszter // Sógó: Gróf Katalin // Ügyelő: Lovass Ágnes // Tolmács: Bognár Anita // Rendezőasszisztens: Herpai Rita

Rendező: ILJA BOCSARNIKOVSZ

mikor? hol?

május 11. – 19 óra | május 29. – 17 óra |
május 31. – 19 óra • Gobbi Hilda Színpad

ÉZT IS NÉZZE MEG!

videóajánló az előadásról

A helység kalapácsa

Petőfi fergeteges eposzparódiája – tragikus felhangokkal

Szemérmertes Erzsók és annak „ötvenötéves bájai” körül forog Petőfi Sándor falusi „eposza”. Ott legyeskedik a hölgy körül Fejenagy, a kovács, vagyis a „helység kalapácsa”, Harangláb, a fondor lelkületű egyházfi, Bagarja, a béke barátja, Vitéz Csepü Palkó, a tiszteletes két pej csikájának Jókedvű abrakolója... és Petőfi is meglevenedik a színpadon. A költő a szemünk láttára találja ki és meséli el a történetet: a fejből pattannak ki a hősköltemény sorai, ami azonnal meg is elevenedik a színészek által.

A rendező, Vidnyánszky Attila megtartotta Petőfi történetét, humorát és derűjét, játékos és szabad színházat kínál a nézőknek, ugyanakkor láthatunk olyan pillanatokat is, amelyek a beregszászi színház harmincéves történetére és az orosz-ukrán háború szörnyűségeire utalnak.

– *A helység kalapácsa* szövegét néhány Petőfi-verssel egészítettük ki, illetve az *Úti levelek* azon részeivel, amely Kárpátaljával foglalkozik – mondja Vidnyánszky Attila. – Viszont nem tudtam kihagyni azt a gondolatot, hogy az előadás azért jött létre, és azért így jött létre, mert a társulatnak menekülnie kellett a háború miatt. A mű minden bája és humora mellett ez az előadás a beregszászi társulatról is szól, arról, hogy a színház kapaszkodó, a túlélés eszköze. Nem hangoljuk át Petőfi művét, de abból indul el az előadás, hogy ennek a társulatnak a tagjai a háború miatt itt ülnek bőröndjeiken, és nem lehetnek otthon, és hazagondolnak – és velük élje át ezt az érzést a néző is.

Petőfi Sándor

A helység kalapácsa

Fejenagy, a helyi kovács, azaz a helység kalapácsa – Szabó Imre | Erzsók asszony, a „szemérmertes” kocsmatulajdonos – Gál Natália | Erzsók asszony eladósorban lévő lányai – Cséke Adrienn, Mónus Dóra | A helybeli „lágyszivű” kántor – Sőtér István | Bagarja úr, a csizmakészítő, a „béke barátja” – Szilvási Szilárd | Harangláb, a „fondor lelkületű egyházfi” – Jakab K. Tamás | Vitéz Csepü Palkó, az istállósfő, azaz „a tiszteletes két pej csikájának jókedvű abrakolója” – Ferenci Attila | Márta, a kántor „amazontermesztető” felesége – Fornoszi D. Júlia / Polyák Anita | Petőfi, Bíró – Séra Dániel | Kisbíró – Rajkó Balázs | Hercegek, grófok, válogatott cigánylegények – Orosz Ibolya, Orosz Melinda, Vass Magdolna

Színpadkép, látvány: ifj. Vidnyánszky Attila

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

mikor? hol?

május 12. – 19 óra

Gobbi Hilda Színpad

A beregszászi színház és a Nemzeti Színház közös előadása

Takaró Kristóf, Götz Attila

A király beszéde

Igaz történet a szavak és a barátság erejéről

A történet előzménye: V. György angol király meghal, a trónon idősebb fia VIII. Eduárd néven követi – de csak rövid időre. Ugyanis Eduárd lemond az uralkodásról egy elvált asszony szerelméért, s átadja azt öccsének, Albert – Bertie – hercegnek, aki VI. György néven 1936 és 1952 között lesz az Egyesült Királyság uralkodója. A második világháború alatt a brit nép kitartásának szimbóluma volt, mert nem hagyta el Londont a bombázások idején. Az ő lánya a később évtizedekig uralkodó II. Erzsébet.

A valódi dráma azzal kezdődik, hogy a vészterhes időkben trónra lépő új uralkodókor rettentően dadog. Pedig szólnia kell alattvalóihoz, beszédeivel kitartásra kell buzdítani a nácik által fenyegetett angolokat. Lionel Logue – az ausztrál logopédus – próbál segíteni rajta. A két férfi barátságának hosszas és körülményes kibontakozása és megerősödése a történet fő vonala, melyben az egyszerű, polgári származású ausztrál különleges érzékekkel és tehetséggel bánik a módfelett érzékeny, önbizalom-hiányos uralkodóval, míg közös, nehéz munkával elérik a király beszédének tökéletesedését.

Igazi fejlődéstörténet mindkettőjük részéről. Lionel színészi álmokat dédelgetett, bár neki nem sikerült, de most tökélyre képes fejleszteni egy olyan valaki beszédképességét, viselkedését, a nyilvánosság előtti „játékát”, aki soha, egyetlen percig sem kívánt beszédeket tartani.

A közkedvelt Oscar-díjas film színpadi adaptációját ezúttal a Pécsi Nemzeti Színház társulatával, a Jászai-díjas Lipics Zsolt rendezésében láthatja a közönség.

David Seidler

A király beszéde

Fordította: Takács Gizella

Bertie, York hercege – TAKARÓ KRISTÓF | Lionel Logue, ausztrál beszédtanár – GÖTZ ATILLA | Erzsébet, yorki hercegné – BOCSKAI VIRÁG | Myrtle, Lionel ausztrál felesége – STUBENDEK KATALIN | Cosmo Lang, Canterbury érseke – LAKLÓTH ALADÁR | Winston Churchill – TÓTH ANDRÁS ERNŐ | David, walesi herceg – BERA MÁRK | V. György király, Bertie és David apja – NÉMETH JÁNOS | Stanley Baldwin, brit miniszterelnök – SZÉLL HORVÁTH LAJOS | Mrs. Wallis Simpson – SÁRKÖZI EDINA | Inas – RUBIND PÉTER

Közreműködik: Bergovecz Dávid és Biri Gábor | Hangfelvételtől közreműködik: H. Horváth László, Stenczer Béla, Lipics Zsolt

Zenei vezető: Bókai Zoltán // Koreográfus: Vincze Balázs // Díszlet: Erdős Júlia Luca // Jelmez: Fekete Katalin

Rendező: LIPICS ZSOLT

mikor? hol?

május 14. – 19 óra • Nagyszínpad

a Pécsi Nemzeti Színház vendégjátéka

EZT IS NÉZZE MEG!

videóajánló az előadásról

Találd meg az inspirációd!

Ma este színház. Holnap új kalandok.

SKODA

A megadott értékek a típusjóváhagyás során rögzített, gyári felszereléssel kerültek megállapításra, és a hirdetés feladásának időpontjában érvényesek. A nevezett értékek nem egyes járművekre vonatkoznak, nem részei a tájékoztatónak, hanem a különböző jármű típusok összehasonlítására szolgálnak, a 715/2007/EK rendelet jelenleg érvényes előírásainak megfelelően. Ezen értékeket egyes többletfelszereltségek, tartozékok, valamint a vezetői szokások és egyéb, nem technikai jellegű jellemzők (pl. környezeti feltételek) is befolyásolják. Részletes tájékoztatásért és ajánlatért forduljon Škoda márkakereskedéseinkhez!

A Škoda Scala modellek kombinált üzemanyag-fogyasztása: 5,1 - 6,32 l/100 km; CO₂-kibocsátása: 116 - 142 g/km

Az öngyilkos

Örömszínház a háború árnyékában

A főhős, Podszekalnyikov a feleségével és anyósával él egy társberletben. Nincs munkája, és nagyon lehangolja, hogy ingyenélőnek érzi magát. Miután összeveszett a feleségével a májas kolbáson, elhatározza, hogy öngyilkos lesz. Felesége és anyósa, valamint szomszédja, Kalabuskin megpróbálják erről lebeszélni, de úgy tűnik, hogy öngyilkossága sokak számára kapóra jön. Podszekalnyikov azonban elgondolkodik az élet és halál furcsa viszonyáról, és hirtelen rájön, hogy egyáltalán nem akar meghalni, de már nincs mit tenni, másnap a tiszteletére pazar búcsúvacsorát rendeznek, ahol rádöbben öngyilkosságának igazi jelentőségére: „Tudják, mit tehetek? Megtehetem, hogy senkitől sem félek, elvtársak. Senkitől. Bármit akarok, azt megtehetem. Úgyis meg kell halnom. (...) Ma én uralkodok minden ember felett. Diktátor vagyok. Cár vagyok, kedves elvtársak.”

– Hol vaskos, hol finom humorral arról a keserűdes életérzésről szól *Az öngyilkos* című fekete komédia, hogy minden kilátástalanság ellenére: élni kell – mondja ifj. Vidnyánszky Attila rendező. – A Nyikolaj Erdman által megrajzolt világ nagyon összecseng a beregszászi társulat jelenlegi helyzetével. Az orosz-ukrán háború miatt el kellett jönniük otthonról, ebben az átmeneti helyzetben kell megtalálniuk a túlélés módosait, akárcsak a mi Podszekalnyikovunknak, aki ezt mondja: „Mindegy, hogyan, csak élni... Ha egy csirkének levágják a fejét, levágott fejjel szaladgál az udvaron. Mint a csirke. Nem bánom. Levágott fejjel, csak éljek...” Szeretnénk személyesek lenni, mert a társulatról is mesélünk, de mégiscsak egy fergeteges vígjátékot írt Erdman. Azt szeretném, ha az előadás a színház és a néző számára is örömszínház lenne.

Nyikolaj Erdman

Az öngyilkos

abszurd komédia

Fordította: Dalos Rimma

Szereplők: SÓTÉR ISTVÁN, POLYÁK ANITA e. h., VASS MAGDOLNA, FERENCI ATTILA, GÁL NATÁLIA, OROSZ MELINDA, SÉRA DANI e. h., FORNOSI D. JÚLIA, CSÉKE ADRIENN, OROSZ MELINDA, JAKAB TAMÁS e. h., SZILVÁSI SZILÁRD, PUSKÁS GERGŐ, OROSZ IBOLYA, MÓNUS DÓRA, HECZEL JÁZMIN, BALOGH MIKLÓS, JAKAB K. TAMÁS, valamint hangfelvételtől: RÁCZ JÓZSEF, VARGA JÓZSEF

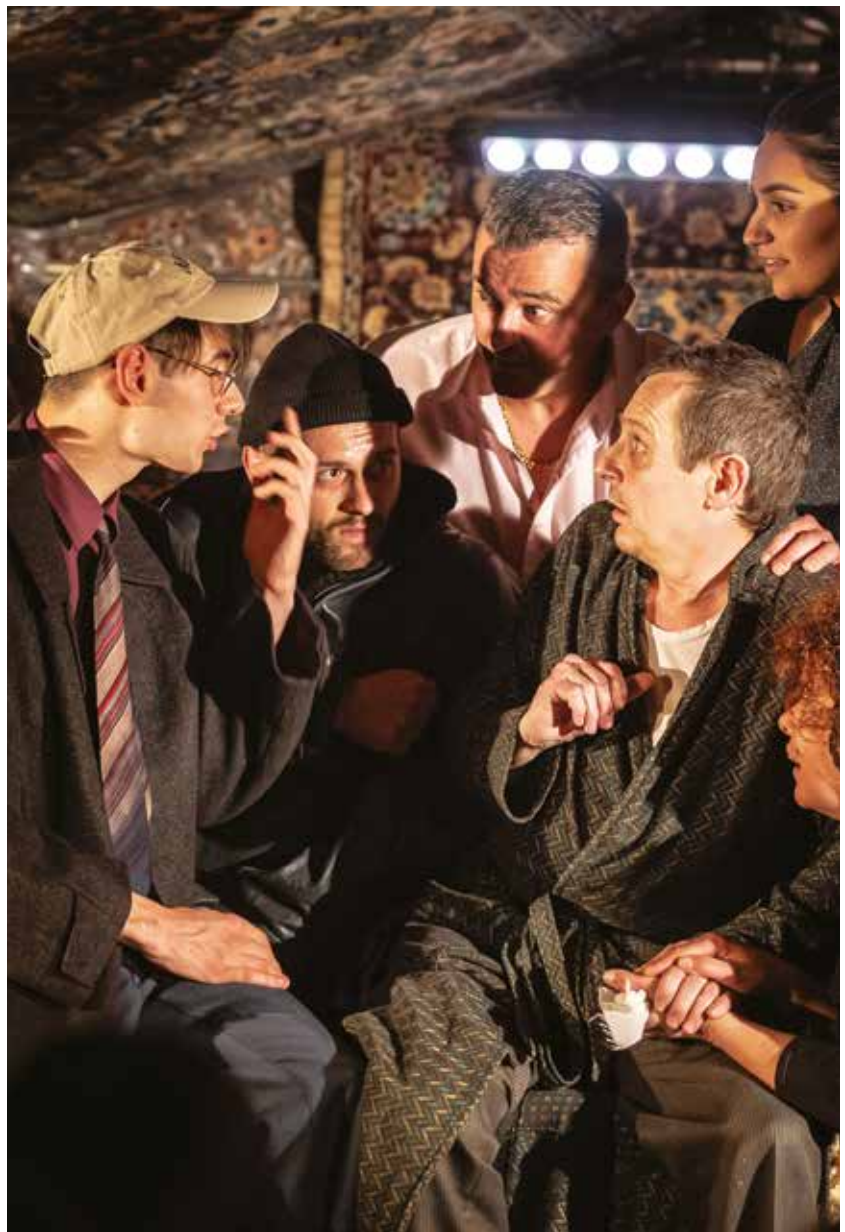
Rendezte: ifj. VIDNYÁNSZKY ATTILA

mikor? hol?

május 18. – 19 óra

Kaszás Attila Terem

a Nemzeti Színház és a beregszászi színház közös produkciója

EZT IS NÉZZE MEG!

információk, képek
az előadásról

ACADEMIA

Az **Academia Birtok** csúcsbora az **Academia Eger Bikavér Grand Superior 2023**. Birtokunk zászlóshajója már bizonyított a Figyelő **TOP 100 Magyar Bor** megmérettetésén, ahol nem csupán az előkelő **3. helyezést** szerezte meg, de a „**Legjobb vörös házasítás**” és a „**Legjobb Eger borvidéki bor**” címet is kiérdemelte. Ebben az évben a **XXX. Eger Borvidéki Borverseny** szakma zsűrije is elismeréssel adózott a tételnek, és **aranyéremmel** jutalmazta.

Fedezze fel benne az egeri terroir kivételes egyediségét. www.academiabirtok.hu

Szűcs Nelli, Trill Zsolt, Kristán Attila, Tóth László

Szergej Medvegyev

Fodrásznő

Szereplők: SZŰCS NELLI, TRILL ZSOLT, TÓTH LÁSZLÓ, KRISTÁN ATTILA

Díszlet és jelmez: Viktor Rizsakov

Rendező: VIKTOR RIZSAKOV

mikor? hol?május 28. – 19 óra
Gobbi Hilda Színpad

EZT IS NÉZZE MEG!

videóajánló
az előadásról

Fodrásznő

Az elpusztíthatatlan szerelem tragédiája és komédiája

– Irina, a fodrásznő maga a szerelem, a szeretet. Nagyon bátor, hiszen a mai világban félünk azt mondani a másoknak, hogy szeretlek, mert hülyének néznek, mint ahogy ezt a nőt is bolondnak nézik, amiért feltétel nélkül hisz a tiszta és őszinte szerelemben. Kitalál magának egy sztorit egy férfiről, aki a börtönben ül – meséli a Fodrásznő címszerepét alakító Szűcs Nelli. – Ennek a férfinak megbocsát, többször is, még a végén is, amikor az meg akarja ölni.

Hogy mi a valóság és mi a képzelet játéka, azt mindenki maga döntheti el, de Szűcs Nelli szerint Irina azért ragaszkodik ehhez a férfihoz, mert ő adja meg neki a szabadság érzését. Vannak az életében más férfiak is: a tűzoltó, de az hiába hoz tévét, hiába van állása, lakása.

Vagy ott van Irina első férje, az elvetélt részeges művész, aki csak gyöttri szegény nőt... De hol a szabadság érzése?

A boldogság után vágódó nő sorsának egyetemes problémáit fogalmazza meg a kisemberek tragédiáját gogoli groteskséggel ábrázoló *Fodrásznő*. A derűbe, a szeretetbe csomagolt fájdalom, amely a rendező, Viktor Rizsakov színházi nyelvének egyik jól felismerhető sajátossága, az emberi vágyak és a rideg valóság között feszülő ellentmondást emeli költői szintű látomássá.

Az előadás rendezője a kortárs orosz színházi élet egyik emblemikus figurája, a „Kiszlorod” (Oxigén) elnevezésű színházi mozgalom elindítója, a rendezőként és színházi pedagógusként is ismert Rizsakov. A szakmai zsűri döntése

alapján a *Fodrásznő* nyerte 2010-ben a X. POSZT legjobb előadásának díját, a címszereplő Szűcs Nelli pedig a legjobb női alakítás díját kapta a Maszk Színház fesztiváltól.

Az előadás számos fesztiválon vendégszerepelt, így a sepsiszentgyörgyi REFLEX Nemzetközi Színházi Biennálén, a minszki Panorama Fesztiválon, a jaroszlavlai Volkov Fesztiválon, a kijevi GogolFesten és az algériai Béjaia-i Nemzetközi Színházi Fesztiválon is.

„**Aki az emberiség és – még inkább – a nemzet megváltásán dolgozik, annak nem feltétlenül hálátlan szerep, hogy akár saját magát kínálja áldozatul. Közvetve vagy közvetlenül ezt tükrözi Németh László legjellemzőbb műveiben fellépő hőseinek sorsa is: erényeik miatt válnak áldozattá, hogy önfeláldozásukban megtalálják hivatásukat.**

GRÓH GÁSPÁR

Szellemi üdvösség a magasban

Szociális elkötelezettség hajtotta moralista? A magyarságot mintanemzetté tenni akaró próféta? A szellem kalandjait mindenki vel megosztani akaró gondolkodó? Író, aki (mint egyik ihletője, Ady) úgy érezte, hogy „mindennek jött”? A 125 éve született Németh László szellemi arcképe.

Hatalmas szellemi ajándékot kínáló kihívás egy olyan szerteágazó, korszakokat átívelő, kivételesen gazdag életmű, mint Németh Lászlóé. Minden műfajában klasszikus értékeket teremtett, ezért sok olvasója számára *vagy* regényíró, *vagy* esszéível a műfaj iskolateremtő (de követhetetlen!) megújítója, *vagy* ideológus és próféta, *vagy* drámaíró – és akkor a műfordítóról és a pedagógusról nem is beszéltünk.

EMELKEDJÜNK ÖNMAGUNK FÖLÉ!

Mi az a legfőbb ihlető erő, aminek jegyében ez a hatalmas, élő szövevény növekedett? Németh László világának van egy olyan lelki-szellemi mozgatója, amely minden területén és minden korszakában jelen van, amit nem hirdetett, de mindig elvárt és olykor sürgetett. Egyik, természetesen önéletrajzi ihletésű hőse, Vergilius sokat idézett sorát kapja vizsgatételül: „Musae maiora canamus.” Szabad fordításban azt jelenti: nézzünk nagyobbakra, vagy ahogy az önmagát bízató Ady mondta: „Nézzek immár nagyobbakra is!” Nagyobbakra, azaz magasabbra: emelkedjünk önmagunk fölé. Ez az emelkedés, teljesebbé válás, belső növekedési program Németh életútjának meghatározója.

Amikor a *Nyugat* novellapályázatán elért első helyével 1925-ben belépett az irodalom köztársaságába, a lap legendás szerkesztőjének, Osvát Ernőnek írt levelében ifjú hittel nem kevesebbet jelentett be, minthogy ő bizony „a magyar szellemi élet organizátora” kíván lenni. Nem akármilyen volt ez az irodalomba toppanó, társadalmi helyzetét tekintve cselédkönyves orvos részéről, akitől inkább a paraszti világot megmutató novellákat vártak. Még meglepőbb, hogy ezt az ifjonti álmát sokban valóra is váltotta: az elkövetkező évtizedekben otthagyt a nyomát a magyar szellemi életnek, *valóban* befolyásolta azt. Ha mindent átformáló „organizátor” nem is lett, de működése újra szerkesztette az irodalmi és közgondolkodást. Ez pedig nem történhetett volna meg szenvedélyes önépítése, magasba törése nélkül.

A PÉLDA-ÉLET ÁRA

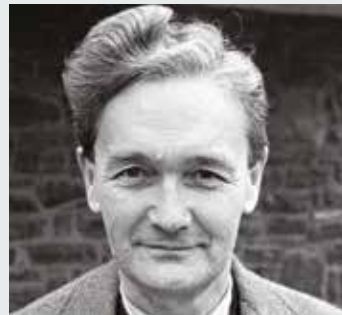
E törekvéseért emberként nagy árat fizetett. Szakmai elismertsége, közéleti hatása, népszerűsége, és – talán nem túlzás – diadalmenete idején is meg nem értésről, üldöztetésről, ellenségekről írt. Nem kétséges: különvéleményei miatt sokakkal került szembe, kényszerült velük (vagy kényszerítette őket) vitára. Nemcsak valódi ellenfeivel, de a vele azonos oldalon álló Babitscsal, Szekfű Gyulával, még barátaival is – hogy aztán kibéküljön velük.

Különös képlet: élete álmai közt ott volt a közösségépítés, miközben hiperérzékeny művész-gondolkodóként mindig eljutott odáig, hogy az általa vágyott példa-élet ára az üldöztetés és a magány. Amikor a társadalomból (közösségből!) való kivonulásban látta élete-sorsa megoldását, akkor is úgy gondolta: a nemesebb, tisztább, emelkedettebb ember csak a hasonló társak körében lehet igazán önmaga. Ami aligha lehet napi valóság. A közösséget teremteni vágyó alkotó saját útját keresve-járva akkor is magányosnak érzi magát, amikor egy általa formált szellemi kör prófétája. Aki az emberiség és – még inkább – a nemzet megváltásán dolgozik, annak nem feltétlenül hálátlan szerep, hogy akár saját magát kínálja áldozatul. Közvetve vagy közvetlenül ezt tükrözi Németh László legjellemzőbb műveiben fellépő hőseinek sorsa is: erényeik miatt válnak áldozattá, hogy önfeláldozásukban megtalálják hivatásukat.

Élete alkonyán Németh László úgy gondolta, hogy pályája legfőbb ajándéka a tanulás volt, amiben üdvtana részeként az ismeretszerzés ön-építéssé vált. Ezt a modellt társadalmi léptékben is megvalósítandónak gondolta. Amikor a népi áramlat követői, majd a népi írói mozgalom a felsőbb oktatásból kimaradt tömegek tehetséges fiataljai számára kollégiumok létesítését szorgalmazták, ő is ezen fáradozott. Világában tanulás és tanítás egyazon folyamat két oldala. Nemcsak a közművelődésben, hanem más szinteken is. Legendás, egyszemélyes folyóirata, a *Tanú* beköszöntőjében írta: múzsája, éppen már akkor is műveltsége birtokában, „a szorongó tájékozatlanság” volt. Igazi múzsája azonban nem ez, hanem „szorongó tájékozottsága” volt: minél többet tudott, annál inkább látta, hogy mi mindent nem tud még. Ez a tudásvágy emelte egyre magasabbra a tanulmányírót is, de a megismerés nem önmagáért volt fontos számára: a magyarság sorskérdésének tartotta a kultúra demokratizálását, szélesebb körben elérhetővé tételét.

KISEBBSÉGI SORS

Úgy gondolta, hogy a kisebbség joga az élethez az, hogy különb. E tételle hátterében a történelmi Magyarország szétverésének traumája állt: Trianonban az elszakított nemzetrészek kerültek kisebbségi sorsba. De hasonló tragédia volt, hogy a nemzetet újra formáló, a 20. század elejétől sürgetett forradalmi változás elmaradt. Németh László úgy látta: a nemzet sorskérdéseinek megoldására képtelen fél- és álforradalom utáni kurzusban a nemzet jövőjén dolgozó erők (velük maga a magyarság!) az államhatárokon belül is kisebbségbe kerültek. Meggyőződése volt, hogy az elkerülhetetlen társadalmi reformok sikerének feltétele a kulturális és erkölcsi megújulás. Programcikkjei rendre a szellemi kiteljesedésben megvalósuló nemzetépítés gondolatát hirdették (ezért is utasította el korának szélsőségeit). *A nép Eötvös-kollégiuma* című írásával a parasztfiatalok tanulásának fontosságáról írva nemcsak szakmai kép-

NÉMETH LÁSZLÓ

1901. április 18., Nagybánya –
1975. március 3., Budapest

1920-ban beiratkozik a budapesti bölcsészkarra, de 1921 tavaszán már orvostanhallgató. 1925 decemberében megnyeri a Nyugat novellapályázatát. Fogorvosként, majd iskolaorvosként praktizál.

1926-tól publikál. 1930-ban Baumgarten-díjat kap. 1931–32-ben a Nyugat kritikusa, de szakít Babitscsal és a Nyugattal. 1932-től öt éven át jelenteti meg az egymaga írta folyóiratát, a Tanút. Egyik alapítója és szerkesztője a népi írók és szociográfusok Válasz című folyóiratának. Regényeket, tanulmányokat, drámáit a Nemzeti Színház mutatja be. 1940-től a Móricz Zsigmond szerkesztette Kelet Népe munkatársa. 1941-től az Illyés Gyula szerkesztette Magyar Csillagba is ír. 1943-ban a kapitalizmus és a szocializmus közötti „harmadik út” tételét mondja el a balatonszárszói találkozón. A német megszállás, 1944 márciusa után bujdosni kényszerül.

1945 után Hódmezővásárhelyen tanít a helyi gimnáziumban. 1946-tól folyamatosá válnak ellene a baloldali sajtótámadások. Évekig fordításból él. 1956. október 20-án mutatják be a *Galilei* című drámáját. November eleji újságcikkeiben kiáll a forradalom jogosságáért, illetőleg a szocializmus addigi pozitív eredményeinek a megvédése mellett.

1957-ben Kossuth-díjjal tüntetik ki. 1958-ban az MSZMP Központi Bizottsága – több „népi író” társával együtt – határozatban bélyegzi meg az 1945 előtti „nacionalista”, „kispolgári”, „harmadik utas” nézetei miatt. 1959-ben öthetes tanulmányutat tesz a Szovjetunióban. A hatvanas években egyre ismertebb lesz Nyugat-Európában is. Idehaza egymás után adják ki tanulmányköteteit, regényeit. Úgyszólván állandóan műsoron van a magyar színházakban. 1965 áprilisában Bécsben Herder-díjat vehet át. A 70-es évek elejétől súlyos beteg, nem ír többet.

Nagyhatású tanulmányai: *Kisebbségben*, *A minőség forradalma*, nagy regényei: *Gyász*, *Iszony*, *Égető Eszter*, *Irgalom*. Legfontosabb drámái: *Galilei*, *Széchenyi*, *A két bolyai*.

zésre gondolt, hanem arra is, hogy a társadalom mélyéről érkező, felkészült, közösségükbe visszatérő fiatalok nemcsak munkájukkal, hanem emberségükkel is példaberek lehetnek. Más írásaiban (például *Az új nemesség* vagy *Az értelmiség bivatása*) ugyancsak egy új embereszmény megvalósulásától várta a nemzet (és az emberiség!) újjászületését. Álma az elgépiesedő 20. század szellemi megújítása, egy értelmiségi társadalom megteremtése volt. Ami persze utópia: de az utópiák lényege nem a megvalósíthatóság, hanem az iránymutatás.

A lángba borult Európában nem maradt helyük Németh László utópiáinak sem, a szellem sorsáról – szokás szerint – az erő és az erőszak döntött. Számára a háborút nem a béke követte: méltatlan vádakkal illették, börtönnel fenyegették. Ennek legfőbb oka a munkásságában oly fontos nemzetféltése volt. Meglehet, nem mindig fogalmazott elég árnyaltan és körültekintően, de nemzeti gondolkodása sarkosan szemben állt a náci fajelmélettel, ahogyan – és ez volt az igazi oka üldöztetésének! – „minőség-szocializmusa” is ellentétes volt a kommunizmussal.

A következők: a pártállamban saját műveket éveken keresztül nem publikálhatott, és a közreadás reménye nélkül nem írt többé nagy lélegzetű közéleti esszét sem. Az elhallgattatott író néhány évig egy hódmezővásárhelyi gimnáziumban tanított, később fordíthatott. Sztálin halála után a kommunista diktatúra módszerei finomodtak, az író Németh László is újból olvasói elé léphetett. Így született meg, majd három év késleltetés után 1956-ban, két nappal a forradalom kitörése előtt színpadra került a sokszorosán átíratott *Galilei*. A dráma a szellem szabadságát korlátozó, az igazság megtagadását kikényszerítő hatalom vádirata lett, a nézők szemében az inkvizíció a kommunista diktatúra gondolatrendőrségét jelentette.

SZELLEMI ÉS ERKÖLCSI SZÁNDÉKOK

A forradalomban Németh László annak az általa is segített szellemi erjedés kiteljesedését látta, ami ugyan a szovjet megszállók és a helytartójukként működő Rákosi-rendszer ellen robbant ki, de már a harmincas években elkezdődött. Erről írt az *Emelkedő nemzet* című cikkében: a forradalom tisztaságában és méltóságában az életművét meghatározó, magasba törő szellemi és erkölcsi szándék megvalósulását látta. Úgy gondolta, hogy a bolsevik diktatúra minden szörnyűsége ellenére sem csak pusztított. A korábban a tanulástól elzárt fiatalok iskoláztatása nem a kommunista hatalom janicsárjait termelte ki, hanem a nemzet szellemi emelkedését tette lehetővé. A forradalom így azt bizonyította, hogy a „nép” (a nemzet!) képes megőrizni a maga autonómiáját, és ezt az első adandó alkalommal be is bizonyította.

Barátjával és eszemtársával, Illyés Gyulával, 1962
| foto: Fortepan / Németh László Társaság

Ki és mi volt hát Németh László? Szociális elkötelezettség hajtotta moralista? A magyarságot mintanemzetté tenni akaró próféta? A szellem kalandjait mindenkivel megosztani akaró gondolkodó? Író, aki (mint egyik ihletője, Ady) úgy érezte, hogy „mindennek jött”?

A válasz közhelyesen egyszerű: mindez (és még más is) együtt. Fél évszázaddal halála után egy másik korban élünk. Egykori kérdéseire vagy választ adott az idő, vagy – mit sem törődve azzal, hogy felelet nélkül maradnak – megfeledezett róluk. De megoldókulcsuk ott van szárnyaló képi gazdasággal írt tanulmányai eredeti, sokszor aforizma tömörségű megállapításaiban. Színműveinek egy részében túlságosan napjaihoz kötött társadalmi törekvésekkel összefüggő sorsokat, dilemmákat, eszméket állított színpadra. Történelmi drámáiban viszont hőseiben kortalan dilemmákat és igazságokat úgy mutat be, hogy érezhető: a maga életében ő is megélt hasonlókat. Regényei eszmei utakat, lelki östípusokat mitikus magasba emelő példázatok. Írásaiban egyszerre gyón és hirdet igét, azokban egy hatalmas szellem vívja a harcát a világ jobbításáért: Németh László úgy volt a 20. századi magyar szellemi élet egyik legfontosabb *tanú*-ja, hogy maradandó hatású alakítója is lett.

a szerző irodalomtörténész

Színpad vagy szószék?

Németh László színházi kívülállósága és jelentősége

Németh László nem volt színházba járó ember. Ő maga nyilatkozott így saját magáról. Darabokat azért írt, mert társadalmi és történelmi kérdések, dilemmák közlésének médiumaként tekintett a színházra. Nem a dráma, hanem a gondolat, nem a cselekmény, hanem az eszmei mondanivaló volt számára fontos. Egy elfeledett színházi életmű néhány kiemelt darabjára ezúttal a színházi kritika szemszögéből vetül fény, ami arra is választ ad, miért nem kerülnek színre az egykor fontos művek.

A regényíróként és esszéistaként már nevet szerzett Németh színházi világon való kívülállóságának jeleit pontosan érzékeltek az első színházi premierje, a *Villámfény*nél bemutatója után (Nemzeti Színház, 1938) született kritikák. A Nemzeti frissen kinevezett igazgatója, Németh Antal a darabot előkelő időzítéssel, a színház centenáriumi évadában tűzte műsorra az újonnan létesült Kamaraszínházban. A kamaraszínpad, mint általában a kísérletezés terepe, lényeges tanulságokkal szolgált a színi íróként kezdőnek tekinthető szerző számára. Nem elsősorban azért, mert a darab fogadtatása ellentmondásos volt, nem is amiatt, mert megmutatkozott, hogy a vájtfülű értelmiségi közönség az igazi élvezője, hanem mert a kritika – elismerve a dráma erőnyeit is –, egybehangzóan emelte ki, hogy egészében „színpadszerűtlen”, „vegyes eszmefelvágattal teletömött, rapszodikus darab”, stílusa esszéisztikus, építkezésében „látadás mindennemű dramaturgia ellen”, Schöpflin Aladár szavait idézve pedig: „a szerepek inkább szerepek, mint három dimenzióban élő emberi lények, az íróból kikívánczoló mondanivaló van bennük dialektikus részekre osztva.” A vidéki körorvos eszmélését középpontjába állító társadalmi-lélektani dráma hibái ellenére mégis megnyeri magának a legszigorúbb kritikusat is. Schöpflin olyan gejzirszerűen előtörő „belső forráságról” beszél az előadás kapcsán, ami csak részben köszönhető a nagyszerű színészi alakításoknak és a jó rendezésnek – az író erőteljes szellemi jelenlétét érzi ki belőle, mely érdekessé és súlyossá teszi a darabot.

A NAGY DRÁMÁHOZ KÖZEL

Első színházi premierje után gyümölcsözővé válik a kapcsolata a Németh Antal vezette Nemzeti Színházzal: az elkövetkező években újabb három darabját mutatják be: a *VII. Gergelyt* (1939. május), a *Papusböst* (1939. november), és pár évvel később a *Cseresnyést* (1942. január). E darabokból úgy tűnik, Németh számára nem a kritikai észrevételek szolgáltak leginkább meghatározó tanulságul a *Villámfény*nél premierje kapcsán, hanem egy találkozás: a darab főhősét alakító Tímár Józseffal való művészi-emberi barátsága ekkor veszi kezdetét.

A *VII. Gergely* címszerepét is a fiatal Tímár József játssza, aki számára Németh drámája remek lehetőség a súlyos szerepekben való megmutatkozásra. Sikert is arat a pápa megformálásával, a kritika lenyűgözve beszél játékának nagy színészekre jellemző egyszerűségéről és biztosságáról. A darab bírálói egyfelől köszöntik a dráma újszerű pátosát, „célba nézését”, ami különösképpen a korábbi színi író nemzedék, a „*Mohár-Herczeg duó*” darabjainak könnyedebb témaválasztásaival szembe állítva mutatkozik meg. Köszöntik Németh Lászlót az új színpadi írói nemzedék soraiban, másfelől, hiányolják a színpadi hatásra való törekvést, és kifogásolják a veretes szöveg érezhető túlsúlyát az előadásban. Németh „formáló kezében szószékké válik

Kálmán György és Sinkovits Imre a VII. Gergelyben, Nemzeti Színház, 1975 | MTI-fotó / Keleti Éva

Galilei – Bessenyei Ferenc

minden művészi kifejezés. *A színpad is*” – jegyzi meg Hort Dezső a Korunk hasábjain. Konklúziója azonban ezúttal is elismerő lesz: a darab „jelentőségét miben sem csökkenti, hogy semmi tekintettel sincs a mai színházjáró publikum igényeire.” Schöpflin egyenesen így fogalmaz: „Emberemlékezet óta nem jutott magyar író ilyen közel a nagy drámához.”

Németh azonban nyilvánvalóan nem a színházcsinálásban volt érdekelt. A drámaírás tétje számára, hogy olyan tökéletes nyelvi-szerkezeti építményeket alkosson, melyekben a társadalomtól elszigetelődő, társtalanná váló főhőseinek eszméért vívott küzdelmeit a legerőteljesebb kontrasztosságban és sűrítettségben tudja megragadni. Ilyen dramaturgiai kísérlete volt a *Papucsbős* című darabja is, melynek drámai és komikus között billegő ábrázolásmódja feladta a labdát nemcsak színpadra állítóinak, de még évtizedekkel későbbi rendezéseknek is. A *Papucsbős* főszereplőjét alakító, nagyra becsült színészbarátját, Tímár Józsefet is nehéz helyzetbe hozza: Tímár sem talál kulcsot hozzá, hogyan alakítsa hitelesen az egyfelől komikusnak ható elnyomott, meg nem értett férjet, másfelől az önmagát másokért feláldozni kész Holly Sebestyént. „*Mondhatnánk, a színihatást nem tisztelő trón áll bosszút a színház [...]* A *Papucsbős*t nem lehet csak egyszerűen színpadra állítani, hanem el kell dönteni, hogy a pipogyaságról szóló vígjátékként, az önmagát, a jobbik énjét vállalni nem merő férfi szomorkásra hangolt tragikomédiájaként vagy az önmentés utolsó lehetőségét megérző, jobb sorsra érdemes, értelmiségi környezete hitványsága ellenében való elbukásának tragédiájaként szólaljon meg az előadás” – fogalmazza meg nagyon pontosan Gerold László a darab legutóbbi, 1993-as, az Újvidéki Színházban Vidnyánszky Attila rendezésében színre vitt előadásáról.

Jó fél évszázaddal korábban Schöpflin is ezt a dilemmát veti fel: „*Mint költőnek észre kellett volna vennie, hogy főhőse nem drámába, hanem vígjátékba való. Benne azonban nincs elég fölény témájával szemben és nincs elég jókedv sem. Ő a tipikusan rosszkedvű író.*”

Hasonló problémákat mutat fel színpadon a társadalomból kilépő, a Kecskemét környéki tanyavilágban külön társadalmat szervező körorvos, Cseresnyés Mihály alakját középpontba állító *Cseresnyés* című darabja is. Színdarabként való értelmezhetőségének kihívásairól mi sem szól beszédesebben, mint Karácsony Sándor kritikája, melyről olvasóként nehezen döntjük el, dicséret inkább vagy elmarasztaló kíván lenni. Miközben tulajdonképpen külön értelmezési keretet rajzol Németh drámája köré (úgy érvelve, hogy a *Cseresnyés* magyar dráma, nem lehet az Európában és Budapesten is divatos indogermán dráma keretei felől megítélni), ennek az általa modern magyar drámaként meghatározott stílusnak a főbb ismérvei közé a következőket sorolja: „*a színpadon tilos a sok jövés-menés, átgálás, gesztio: általában tilos a felesleges történet. A színpadon csak beszélni szabad, jószerint egyes-egyedül csupán csak beszélni. Legfeljebb az kérdéses: mit és hogyan.*” Amiközben a meg nem értett zsenialitás fénykörébe állítja a drámát, kétes konklúziója ez: „*A Cseresnyést fálura kellene kiadni, parasztoknak, használják fel műkedvelő előadásokon, és komédiázának benne úgy, ahogy éppen nekik jól esik. [...] az lehetne később a születendő magyar dráma játékképe.*”

GALILEI ÉS SZÉCHENYI

Németh László azonban hosszú időre elfordul az egyszerű hősoktól – és a színháztól is. „Németh László és műveinek óvatos társadalmi elfogadása 1954-ben kezdődött el lassú és bonyolult folyamatként. Második szakasz a forradalom leverése után, 1957-ben juttatott „rehabilitációs” Kossuth-díjjal vette kezdetét” – írja Lengyel György, aki nemcsak rendező és igazgató volt, hanem színháztörténészként a színház és a diktatúra kapcsolatát is elemezte. Ebben az időszakban mutatják be Németh két jelentős történelmi drámáját.

A *Galilei* premierje 1956. október 20-án, a forradalom előtti napokban volt a Nemzeti Színház kamaraszínházában, Gelért Endre rendezésében, Bessenyei Ferencsel a főszerepben (lásd a *Galilei-dilemma* című keretes írást). 1957 tavaszán a Széchenyit tüzi műsorra a Madách Kamaraszínház, Tímár József főszereplésével. (A darabot tíz előadás után betiltják). „*1957 telén-tavaszán a színházakat zsúfolásig megtöltő közönség még hónapokig kereste a biztató szavakat, kapaszkodott a prózai színházak előadásáiba. Ha az előadott darabokban vagy gesztusokban a jelen kilátástalan valóságára utaló, legkisebb utalást is vélték felfedezni, élénken, halásan reagáltak*” – idézi fel az utolsó előtti előadás emlékét később Lengyel György. Neki köszönhetően irodalomtörténet és színháztörténet a rendszerváltás után újra összekapcsolódik: az ő igazgatói regnálása alatt mutatja be 1994-ben

a debreceni Csokonai Színház a *Galileit*, igazi kuriózumként a dráma eredeti IV. felvonásával. A színház nagy gesztusa volt ez az irodalomtörténet felé.

A *Galilei* és a *Széchenyi* esetében a szerző drámaírói módszerének középpontjában a dramaturgiai fegyelem áll: a cselekmény tempóját a sűrítés eszközeivel gyorsítja fel, miközben rendkívül tömör, koncentrált nyelvet alakít ki. Ebben a nyelvben egyetlen szó sem mellékes, minden szóhoz gondolati súly tapad. A *Széchenyitől* kezdődően sajátos szerkesztési elv érvényesül műveiben: a cselekmény „szívének” kiemelésére törekszik: a hős döntő tette a darab idején már elvégeztetett, a színpadon e tett következményei, erkölcsi és lélektani utórezgése bontakoznak ki. A drámai feszültség így nem az események kibontásából, hanem azok értelmezéséből fakad. „A dráma általában a láng, a lobogás műfaja. Németh László történeti drámáinak egy része akkor játszódik, amikor a tűz már csak csendesen parázslík, s mielőtt végképp kialudna, még egy utolsó lobban, fényével megvilágítva az igazságot” – fogalmaz Létay Vera az Élet és Irodalomban a *Széchenyi* ’57-es bemutatója kapcsán.

Németh mindkét dráma esetében hosszabb elemzést ír a szereplők lélektani mozgatórugóiról az előadásra készülő társulat számára. A *Galilei* segédleteként írott, *A Galilei együttesének* című szövege arról árulkodik, alkotói módszerére igenis hatással lettek a színházban szerzett tapasztalatok, mindenekelőtt a színészi létmód. Az írói tevékenységet a színészi alakítással állítja párhuzamba: „a készülő művön meg kell találni a nyitott artériákat, amelyeken át egy élő ember vért, a magunkét ömlesztetjük belé” – írja, majd szabadkozik, hogy színészeknek ezt nem kell magyarázni. Arról is beszámol a társulatnak, hogy a Galilei-alak megformálása különösen nagy kihívást jelentett számára: „bőseim közt tán egy sem volt, aki ennyire messze állt tőlem.”

KÖNYVDRÁMÁK

Ha visszatekintünk e két legjelentősebb történelmi drámájának színházi fogadtatására, a már ismert kritikákkal találkozhatunk: a színikritikusok, bár fejet hajtának a szöveg lenyűgöző feszültségű drámaisága, a zseniális érzékkel megragadott alapszituáció előtt, hiányolják a fizikai cselekményt, nehezményezik a történelmi utalásokkal teli súlyos monológokat, melyek miatt a drámák színpadi élvezete roppant nézői fegyelmet és figyelmet követel meg. Jellemző megfogalmazás: „Szavakkal, s nem a szereplőkkel van tele a színpad.” Kétségtelen: Németh a történelmi drámáiban szavakból épít katedrális, s azáltal, hogy darabjaiban a főszereplő drámája áll a középpontban, aki mellett a többi szereplő e dráma kibontakozását segíti csupán, rettentő nagy terhet ró a főszerepet alakító színészre, míg a többi színésznek nem ad lehetőséget a valódi játékra. A rendezőkre pedig szintén nehéz feladat hárul, ha megpróbálják kiszabadítani a drámát a „könyvtáblák közé zárt börtönéből”.

Életében még számos bemutatója volt, a színházak rendszeresen játszották régi darbjait, még a 80-as években is. Egy-egy Németh-dráma eseményszámba ment, jelentős kritikai visszhangot, értelmiségi vitákat váltva ki. Hosszú évtizedek óta azonban „eltűntek” Németh László darbjai. Ebben sokkal inkább színházesztétikai, mintsem az életművet terhelő ideológiai okokat kell látnunk. (Utóbbiról részletesebben Grób Gáspár írásában olvashatnak.)

a szerző irodalomtörténész,
a Vörös Postakocsi című irodalmi-művészeti folyóirat szerkesztője

Németh László *Galilei* című művét 1956 októberében alig látta valaki a Katona József Színházban (a Nemzeti kamaraszínházban), hiszen mindössze három estén játszották. A színjátékra azonban kíváncsi volt a közönség (decembertől újra műsorra tűzték, Illyés Gyula *Fáklyaláng* című darabjával együtt), hiszen jól ismerte azt az évekig tartó folyamatot, míg a dráma eljutott az előadásig. Az írótól 1952-ben Révai József levélben tudakolta: volna-e kedve eredeti művet írni, s erre Benedek András, a Nemzeti Színház dramaturgja is biztatta. A *Galilei* című dráma 1953 júliusára elkészült, akkor azonban Révait egy időre eltávolították a hatalomból, s befolyása is csökkent. A színrevitelt az is nehezítette, hogy a Nemzeti igazgatója, Major Tamás féltékenyen figyelte a *Galilei* rendezésével megbízott Gellért Endre növekvő népszerűségét. A bemutatóra végül csak 1956. október 20-án kerülhetett sor. Az évekig tartó munka során a teljes negyedik felvonást újrairatták, a műnek két befejezése ismert.

Görömbei András irodalomtörténész így világlította meg a két változat közti eltérést: „Az inkvizícióval szembekerülő Galilei élettörténetében Németh László arra látott modellértékű mintát, hogy egy nagyobb cél érdekében, s a nyilvánvaló igazság ismeretében vállalható a magas mértékű erkölcsi elvek külsőleges megsértése is. Az ilyen »erkölcsi vétség« azt a közeget minősíti, amelyik kikényszeríti a »bűnt«, Németh László drámájában sokan próbálták meggyőzni Galileit arról, hogy vissza kell vonnia felismeréseit – az élete mentése érdekében. A természettudomány felfedezett igazsága in nem változtathat a kényszerűségben fogant visszavonó vallomás”.

A kortársak azt suttozták, hogy Németh László a hatalom kívánságára antiklerikális drámával vezekel. A *Galilei*-ben Németh az egyház dogmatizmusának bemutatásával az 1950-es évek dogmatizmusát is bírálta; a koncepciók perke idején megtalálta azt a témát, melynek cselekménye a túlkapásokot idézi, a mű problematikája mégsem leegyszerűsített, így az igazság drámájává válhatott” – írja a Gajdó Tamás *A Fáklyaláng és a Galilei* című cikkében. (Nemzeti Magazin, 2016/2017. 4. szám)

KIÁLLÍTÁSOK

a kiállítások egész nyáron szerdától vasárnapig 10–18 óra között látogathatók | BGM | egy belépővel valamennyi kiállítás megtekinthető

1956-1989

A SZEMBENÁLLÁS NÉHÁNY SZÍNHÁZI ELŐADÁSA – példák Németh László Galileijétől Ivo Brešan Díszvacsora a temetkezési vállalatnál című művéig

„JÁTSZÓTÁRSÁK” – FOTÓKIÁLLÍTÁS

ILOVSKY BÉLA FOTÓGRÁFUS képei az elmúlt 55 évből, pillanatok a hazai és határon túli színházi világból.

PETŐFI, SZÍNHÁZ

A VÁNDORSZÍNÉSZETTŐL A KÖSZÍNHÁZAKIG Magyar nyelvű színházi Petőfi korában, 1823–1849

KULISSZÁK KÖZÖTT

PRÓBÁKTÓL A PREMIERIG Az állandó kiállítás a színházi alkotófolyamatot bemutatva vezeti végig a látogatót a magyar színháztörténet kiemelkedő pillanatain.

PROGRAMOK

VILLAKONCERT

FARKAS BOGLÁRKA HEGEDŰMŰVÉSZ MUZSIKÁL-
május 6. – 17 óra | Belépő: 1500 Ft | BGM

Regisztráció ajánlott! bgm@oszmi.hu

Az **ÉV MÚZEUMA** elismerést évente ítéli oda a Pulszky Társaság – Magyar Múzeumi Egyesület.

KÖTÉLEN A NIAGARA FÖLÖTT

ÜZENET KÖZÉPKORÚ FÉRFIAKNAK, nyolc képen – a dunajvárosi Bartók Kamaraszínház ősbemutatója Irsai Farkas László, Seress Zoltán, Kovács Dominik Róbert és Hajdu B. István szereplésével.
május 8. – 19 óra | Belépő: 1500 Ft | BGM

KÖNYÖRGÖM

POZSGAI ZSOLT DRÁMÁJA BAJOR GIZIRŐL, akit ezen az ősbemutatón Menczel Andrea alakít.
május 29. – 19 óra | Belépő: 1500 Ft | BGM

A múzeumi belépővel a Bajor Gizi Színészmúzeum állandó és időszakos tárlatai egyaránt megtekinthetők.
További információk és részletes program: www.oszmi.hu | facebook.com/oszmi
OSZMI: 1013 Budapest, Krisztina krt. 57. | BGM: 1124 Budapest, Stromfeld Aurél út 16.

A KÖRHINTA DÉL-KOREÁBAN

A *Körhinta* című előadással vendégszerepel a Nemzeti Színház a Dél-Korea második legnagyobb városában, Puszanban megrendezett 26. BIPAF-on (Busan International Performing Arts Festival). A seregszemplére lengyel, brazil, olasz, román, kínai, japán, hongkongi, német, angol, tajvani, izraeli, chilei társulatok érkeznek. A BIPAF különlegessége az évek alatt kiépített globális network, melynek tagjai többek között a Festival Off Avignon, az olaszországi Fabbrica Europa Fesztivál és az Edinburgh-i Fesztivál. A *Körhinta* május 16-án és 17-én látható, a „művészbeszélgetések” elnevezésű programban pedig Vidnyánszky Attila rendezővel is találkozhat a közönség.

HÍREK

ÜNNEPI ELŐADÁS NEW YORKBAN

Március 15. alkalmából irodalmi műsorról emlékeztek meg a Nemzeti Színház színművészei az 1848–49-es forradalomról és szabadságharcról. A Nagy Mari, Szilágyi Ágota, Kovács S. József és Trill Zsolt alkotta alkalmi társulat három helyszínen, a New York-i Magyar Házban, valamint a wallingfordi Magyar Református Egyház közössége, illetve a New Brunswickban élő magyarok előtt lépett fel. A turné a New York-i Liszt Intézet és a főkonzulátus szervezésében valósult meg.

PÁHOLYAVATÓ

Somlay Artúrról (1883-1951), a Nemzeti Színház kétszeres Kossuth-díjas művészeről nevezték el a teátrum egyik 3. emeleti páholyát. Az ünnepélyes avatáson a néhai színész leszármazottjai is jelen voltak. Az elmúlt években a Nemzeti egykori nagy művészei „kaptak” egy-egy páholyt, így Básti Lajos, Sinkovits Imre, Töröcsik Mari, Bessenyei Ferenc, Mezei Mária és Agárdy Gábor.

A képen: a Somlay család képviselőjében Somlay-Timár Krisztina és ifj. Timár József a páholy avatásán

FOCIZÓ SZÍNHÉSZEK

Magyar Színészválogatott idén ünnepli fennállásának 100. évfordulóját. Ennek apropóján a Nemzeti Színház április 14-én ötcsapatos tornát szervez, amelyen a Thália Színház, a Budapesti Operettszínház, a Kecskeméti Katona József Színház, a Magyar Színészválogatott, valamint a Nemzeti Színház csapata méri össze tudását. A júniusi debreceni Országos Színházi Találkozó keretében pedig nagyszabású Színházi Foci Gála várja majd a nagyerdeműt.

MÁJ. 8., 14., 20. | HOBÓ

TÚLÉLŐ TRALLALLA

„**HOBOLÓGIAI SZEMINÁRIUM**» Földes László Hobó az új estjén a maga sajátos nézőpontjából meséli el az elmúlt harmincöt év történetét.

május 8., 14. – 19 óra • Kaszás Attila Terem

TUDDOD, HOGY NINCS BOCSÁNAT

„**József Attila Verseit**» úgy olvasom, mint a szent könyveket és néha, mintha a saját gondolataimat látnám leírva.”

május 20. – 19 óra • Kaszás Attila Terem

MÁJ. 12., 13. | FORTE TÁRSULAT

TOLDI» Arany János klasszikusának fizikai színházi feldolgozása. A Forte Társulat előadása diákoknak.

mikor? hol?

május 12. – 15 óra | május 13. – 11 óra • Kaszás Attila Terem

MÁJ. 13. | BEREZ ANDRÁS ESTJE

MEZEI SATU» Válogatás a legvidámabb mesékből, legendákból, énekekből. A műsort 20 év feletti gyermekeknek ajánljuk.

mikor? hol?

május 13. – 19 óra • Kaszás Attila Terem

MÁJ. 15. | SZFE-ELŐADÁS

SZERETETT SZERETETNYELVÜNK» Valós személyek hiteles monológjaiból készült előadást mutat be a Színház- és Filmművészeti Egyetem III. éves prózai színész osztálya. Az Ilja Bocsarnikovsz által rendezett vizsgaelőadás témája a szerelem.

mikor? hol?

május 15. – 19 óra • Kaszás Attila Terem

MÁJ. 30. | FEDÁK SÁRI

SZÜCS NELLI ESTJE » Fedák Sári volt „A” primadonna. Sztár Pest-től New Yorkig. Megjárta a siker csúcsait és a történelem poklát. Méltán ünnepelték, és méltatlanul félreállították.

mikor? hol?

május 30. – 19 óra • Bajor Gizi Szalon

KIÁLLÍTÁS

A TÖRTÉNELEM SZÍNPADÁN » *A magyar színházasok a kommunista diktatúra árnyékában* című kiállítás azoknak a színészeknek a sorsát mutatja be, akik 1947 és 1989 között a kommunista diktatúra idején politikai okokból mellőzést vagy üldöztetést szenvedtek el. A bemutatott életutak tanúságtételek is: hogyan válik a színház – és benne a színész – a hatalommal való konfliktus helyszínévé. Történeteken, levélrészleteken, visszaemlékezéseken keresztül ismerhetjük meg azokat a döntéseket, amelyek gyakran a szakmai ellehetetlenülés, a hallgatás vagy a száműzetés felé vezettek. A kiállítás arra kérdez rá, mit jelentett a művészi szabadság korlátozása, és kinek milyen árat kellett fizetni érte.

mikor? hol?

előadások előtt és a szünetekben
a Nemzeti Színház első emeleti előcsarnokában

MÁJ. 10., 11., 17., 18., 31. | MAGYAR NÉPMESE HÁZA

MESEELŐADÁSOK » A Nemzeti Színház előadásai egy-egy magyar népmese világába repíti el a legkisebb nézőket.

HALÁSZ JÓZSI » Mese az árva szegénylegényről, az aranyhalról, tündérisasszonyról, sárkányokról, tálto csikókról és három próbatételről.

mikor? hol?

május 10. – 15 óra | május 11. – 11 óra • Kaszás Attila Terem

VALAHA MADARAK VOLTUNK » Egyetlen ember életútján keresztül mesél az előadás a cigányság történetéről: útrakelésről, otthonkeresésről, nehézségekről, örömről és az Istenről.

mikor? hol?

május 17. – 15 óra | május 18. – 11 óra • Kaszás Attila Terem

TIZENKÉT VARJÚ » Egy bátor lány elindul, hogy hazahozza varjújá változtatott tizenkét bátyját.

mikor? hol?

május 31. – 15 óra • Kaszás Attila Terem

HAVI MŰSOR

Nagyszínpad	24 P	15:00	Candide – MITEM 1 Voltaire
Kaszás Attila Terem	24 P	19:00	Szívem királynője Nichola McAuliff PREMIER
Kaszás Attila Terem	25 Szo	19:00	Szívem királynője – MITEM 1 Nichola McAuliff
Gobbi Hilda Színpad	26 V	19:00	A képzelt beteg – MITEM 2 Molière
Kaszás Attila Terem	26 V	15:00	Szívem királynője Nichola McAuliff
Gobbi Hilda Színpad	27 H	19:00	Túlélő trallala (Hobológiai szeminárium) Földes László Hobo
Kaszás Attila Terem	27 H	19:00	Kanáripaprikás – MITEM 3 Miloš Radović
Nagyszínpad	28 K	19:00	Stuart Mária – MITEM 4 Robert Icke adaptációja Friedrich Schiller alapján
Kaszás Attila Terem	29 Sze	15:00	Madarak – MITEM 5
Nagyszínpad	29 Sze	19:00	Marxtőkéje Karl Marx műve alapján
Gobbi Hilda Színpad	30 Cs	19:00	Tarsius – MITEM 6 Lara Díez Quintanilla
Kaszás Attila Terem	30 Cs	19:00	Revizor Pebizop Gogol A revizor c. műve nyomán
MÁJUS			
Kaszás Attila Terem	3 V	19:00	Revizor Pebizop – MITEM 7 Gogol A revizor c. műve nyomán
Nagyszínpad	4 H	15:00	János vitéz Petőfi Sándor
Gobbi Hilda Színpad	4 H	19:00	Amadeus – MITEM 8 Peter Shaffer
Nagyszínpad	5 K	11:00	János vitéz Petőfi Sándor
Kaszás Attila Terem	5 K	19:00	Szívem királynője Nichola McAuliff
Gobbi Hilda Színpad	6 Sze	19:00	Lelkem kukoricája – MITEM 9 Anton Csehov
Kaszás Attila Terem	6 Sze	19:00	Szívem királynője Nichola McAuliff
Nagyszínpad	7 Cs	19:00	Pinokkió, mi egy ember? – MITEM 10
Gobbi Hilda Színpad	8 P	19:00	Akvárium – MITEM 11 Nina Plavanjac
Kaszás Attila Terem	8 p	19:00	Túlélő trallala (Hobológiai szeminárium) Földes László Hobo
Nagyszínpad	9 Szo	15:00	Félbeszakadt dallam – MITEM 12 Sardar Tagirovsky – Leisan Faizeva
Nagyszínpad	9 Szo	20:00	Félbeszakadt dallam – MITEM 12 Sardar Tagirovsky – Leisan Faizeva
Gobbi Hilda Színpad	10 V	19:00	Meggyeskert – MITEM 13 Csehov műve alapján
Kaszás Attila Terem	10 V	15:00	Halász Józsi Magyar Népmese Háza
Nagyszínpad	11 H	19:00	III. Richárd – MITEM 14 William Shakespeare
Gobbi Hilda Színpad	11 H	19:00	A mi kis városunk Thornton Wilder
Kaszás Attila Terem	11 H	11:00	Halász Józsi Magyar Népmese Háza
Gobbi Hilda Színpad	12 K	19:00	A helység kalapácsa Petőfi Sándor

A Valaha madarak voltunk, a Madarak 8, a Félbeszakadt dallam, a Tudod, hogy nincs bocsánat, a Kanáripaprikás 12, a Fodrásznő, a Stuart Mária, a Tarsius 14, a Revizor, a Candide, a Lelkem kukoricája, a III. Richárd, A király beszéde, a Marxtőkéje 16 éven felülieknek ajánlott!

Kísérőrendezvényeinkről az **50–51.** oldalon tájékozódhatnak. | A műsorváltoztatás jogát a színház fenntartja

2026. ÁPRILIS – MÁJUS

Kaszás Attila Terem	12 K	15:00	Toldi Arany János I a Forte Társulat vendégjátéka
Gobbi Hilda Színpad	13 Sze	19:00	Mezei satu Berecz András önálló estje
Kaszás Attila Terem	13 Sze	11:00	Toldi Arany János I a Forte Társulat vendégjátéka
Nagyszínpad	14 Cs	19:00	A király beszéde David Seidler a Pécsi Nemzeti Színház vendégjátéka
Kaszás Attila Terem	14 Cs	19:30	Túlélő trallala (Hobológiai szeminárium) Földes László Hobo
Kaszás Attila Terem	15 P	19:00	Szeretett szeretetnyelvünk A Színház- és Filmművészeti Egyetem előadása
Kaszás Attila Terem	17 V	15:00	Valaha madarak voltunk Magyar Népmese Háza
Kaszás Attila Terem	18 H	11:00	Valaha madarak voltunk Magyar Népmese Háza
Kaszás Attila Terem	18 H	19:00	Az öngyilkos Nyikolaj Erdman
Gobbi Hilda Színpad	20 Sze	19:00	Tündöklő Jeromos Tamási Áron
Kaszás Attila Terem	20 Sze	19:00	Tudod, hogy nincs bocsánat Földes László Hobo önálló estje
Nagyszínpad	21 Cs	19:00	Csíkсомlyói passió 18. századi iskoladramák és Szócs Géza Passió műve alapján
Nagyszínpad	22 P	19:00	Csíkсомlyói passió 18. századi iskoladramák és Szócs Géza Passió műve alapján
Nagyszínpad	27 Sze	11:00	János vitéz Petőfi Sándor
Nagyszínpad	27 Sze	15:00	János vitéz Petőfi Sándor
Nagyszínpad	28 Cs	11:00	János vitéz Petőfi Sándor
Gobbi Hilda Színpad	28 Cs	19:00	Fodrásznő Szergej Medvegyev
Nagyszínpad	29 P	18:00	Marxtőkéje Karl Marx műve alapján
Gobbi Hilda Színpad	29 P	17:00	A mi kis városunk Thornton Wilder
Kaszás Attila Terem	29 P	19:30	Szívem királynője Nichola McAuliff
Nagyszínpad	30 Szo	15:00	Marxtőkéje Karl Marx műve alapján
Gobbi Hilda Színpad	31 V	19:00	A mi kis városunk Thornton Wilder
Kaszás Attila Terem	31 V	15:00	Tizenkét varjú Magyar Népmese Háza
Bajor Gizi Szalon	31 V	19:00	Fedák Sári Szűcs Nelli önálló estje

A MITEM-EN SZÍNPADRA LÉPŐ TÁRSULATOK (A BEMUTAKOZÁS SORRENDJÉBEN)

1 Nemzeti Színház | Budapest, Magyarország • **2 Belgrádi Nemzeti Színház** | Szerbia • **3 Feledi Project – Asterion Project** | Budapest, Magyarország • **4 Ion Luca Caragiale Nemzeti Színház** | Bukarest, Románia • **5 Pier 21** | Leeuwarden, Hollandia • **6 Katalán Nemzeti Színház / Teatres en Xarxa** | Barcelona, Spanyolország • **7 Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház** | Bergszász, Ukrajna • **8 N. I. Török Színház** | Szkopje, Észak-Macedónia • **9 Galiaskar Kamal Állami Tatár Színház** | Kazany, Tatár Köztársaság (Oroszország) • **10 Teatro di Napoli / Interno5** | Nápoly, Olaszország • **11 Szabadkai Népszínház** | Szerbia • **12 Tatár Drámai Színház** | Almetyevszk, Tatár Köztársaság (Oroszország) • **13 Witkacy Színház** | Zakopane, Lengyelország • **14 Gesher Színház** | Tel-Aviv-Jaffa, Izrael

VÁSÁROLJON ONLINE SZÍNHÁZJEGYET

A NEMZETI SZÍNHÁZ ELŐADÁSAIRA!

Szcenárium – MITEM English

Art Journal of the Hungarian National Theatre, Budapest • APRIL, 2026

One of the most significant events of this year's MITEM will be a professional programme aimed at preparing the establishment of a world organization bringing together national minority theatres. In this English-language issue, we report on the two conferences held last year that already served to prepare this major initiative. The idea of establishing a world organization bringing together national minority theatres first took shape in 2023, when the National Theatre in Budapest hosted the international Synergy World Theatre Festival, founded in Újvidék (Novi Sad) in 2017, as well as the Jelen/Lét Festival. In recent years, productions by minority theatres have also featured prominently in the programme of the Madách International Theatre Meeting (MITEM). In connection with this initiative, a roundtable discussion was held in May of last year, within the framework of MITEM 12, with the participation of representatives of the theatres concerned. This was followed, on 18 December 2025, by an online conference at which directors and staff members of ten national minority theatres from Europe and Asia were given the opportunity to speak. In this section of the issue, we publish the contributions of the participants in these two events held last year. Several of them came from theatres that had already staged productions in Budapest, while representatives of other companies which joined this process of mutual acquaintance only last year, also introduced themselves.

"I can say, based on decades of experience, that there are far more things that unite us than things that divide us. And if the political situation in the world at large is what it is today—constant tensions, a series of conflicts, and critical situations—then we, the people of culture, must pursue precisely the opposite path: we must do our utmost to unite, to reach out to one another, and to foster connections. (...) There are 13–14 minority theatres in Hungary, and they also receive public funding. I believe these theatres are capable of building bridges toward the culture of their respective mother countries." (*Attila Vidnyánszky*)

"I The cultural minority problem is ambivalent: in my view, people have every right to determine their own way of life and their relationship to cultural heritage. At the same time, however, emphasizing differences over commonalities can easily spark new conflicts. Rather than creating new borders, it is far more productive to cultivate new friendships and to build bridges over geographical divides. In this sense, I believe, minority cultural institutions can become natural partners to one another—both through artistic exchange and mutual support. The National Theatre in Budapest has initiated such a dialogue, seeking to serve as a focal point for these initiatives, thanks to the MITEM festival and its associated programmes." (*Kirill Fokin*)

"Perhaps the greatest challenge for the newly established international association of minority theatres is determining the

CONTENT | "We Share One Planet" – **Sardar Tagirovsky** • "The Cultural Minority Problem Is Ambivalent" – **Kirill Fokin** • "We Must Seek Ways Toward One Another: The Possibility of Connection" – Report on the Conferences Convened to Prepare the Establishment of a World Organization of National Minority Theatres • "In Our Schools, Teaching the Mother Tongue Was Forbidden" – Miklós Hubay's Play *Silenced* • "...Survival Is Still the Priority!" – **Attila Vidnyánszky Jr.** • The Experience of Resonance from the Perspective of Theatre Anthropology – **Géza Pintér-Németh** • "It Is All the Same Hand" (In Memoriam Robert Wilson) – **Maria Shevtsova** • The Spoken Word Writes in the Air – Essay by **Trina Mounier** about **Valère Novarina**

extent to which we can transcend the atavistic belief that "minority" implies diminished value. The Synergy Festival, now in its eighth year, has demonstrated the opposite. It has shown that ethnic and linguistic minorities can engage in dialogue with the majority society as equals through their high-quality theatre, mutually enriching one another. This is not about so-called minor cultural expressions of the minority; rather, it underscores that the cultural achievements of a minority can also enrich the culture of the majority. As a theatre practitioner from Vojvodina, I understand this firsthand, and I believe this vital point is evident to all here." (*Ernö Verebes*)

szcenárium

A Nemzeti Színház művészeti folyóirata

VÁRJA KEDVES NÉZŐINKET A NEMZETI SZÍNHÁZ AJÁNDÉKBOLTJA, A CSORTOS GYULA AJÁNDÉKTÁR!

NYITVATARTÁS

A Csortos Gyula Ajándéktár már fél órával az előadás megkezdése előtt várja az érdeklődőket a Nemzeti Színház főbejárati szintjén.

A Nemzeti Magazin
az interneten:
www.nemzetisinhaz.hu

Jelenet a Valaha madarak voltunk című meseelőadásból | fotó: Eöri Szabó Zsolt

MÁJUSI ELŐADÁSOK

Gogol nyomán: **REVIZOR PEBIZOP (MITEM)** | Petőfi: **JÁNOS VITÉZ** | Shaffer: **AMADEUS (MITEM)**
| McAuliffe: **SZÍVEM KIRÁLYNŐJE** | Csehov: **LELKEM KUKORICÁJA (MITEM)** | Collodi nyomán:
PINOKKIÓ, MI EGY EMBER? (MITEM) | Nina Plavanjac: **AKVÁRIUM (MITEM)** | Földes László
Hobo: **TÚLÉLŐ TRALLALLA** | Tagirovsky – Faizeva: **FÉLBESZAKADT DALLAM (MITEM)** | Csehov
műve alapján: **MEGGYESKERT (MITEM)** | Shakespeare: **III: RICHÁRD (MITEM)** | Wilder: **A MI
KIS VÁROSUNK** | Arany: **TOLDI** | Petőfi: **A HELYSÉG KALAPÁCSA** | Berecz András estje: **MEZEI
SATU** | Seidler: **A KIRÁLY BESZÉDE** | SZFE-előadás: **SZERETETT SZERETETNYELVÜNK** | Erdman:
AZ ÖNGYILKOS | Tamási: **TÜNDÖKLŐ JEROMOS** | Földes László Hobo: **TUDOD, HOGY NINCS
BOCSÁNAT** | 18. századi iskoladrámák és Szócs Géza műve alapján: **CSÍKSOMLYÓI PASSIÓ** |
Medvegyev: **FODRÁSZNŐ** | Marx műve alapján: **MARXTÖKÉJE** | Szűcs Nelli önálló estje: **FEDÁK SÁRI** |
Magyar Népmese Háza: **HALÁSZ JÓZSI, TIZENKÉT VARJÚ, VALAHA MADARAK VOLTUNK**